

Nuorten päihteiden käyttö ja rahapelaaminen – ESPAD 2024

Suomalaisnuorten alkoholinkäyttö vähenee edelleen, vapen ja nikotiinipussien käyttö on yleistä

PÄÄLÖYDÖKSET

- 15–16-vuotiaiden nuorten raittius on lisääntynyt, kaksi kolmesta nuoresta on joskus käyttänyt alkoholia. Humalajuomisen väheneminen on pysähtynyt.
- Tupakointi ja nuuskan käyttö ovat vähentyneet.
- Sähkösavukkeen eli vapen käyttö on lisääntynyt voimakkaasti: vuonna 2024 noin 40 prosenttia 15–16-vuotiaista on joskus kokeillut niitä.
- Joka neljäs 15–16-vuotias on ainakin kerran kokeillut nikotiinipusseja.
- Kannabiksen käyttö on hieman vähentynyt, noin 10 prosenttia 15–16-vuotiaista on ainakin joskus kokeillut sitä. Stimulanttihuumeiden kokeilu on lisääntynyt.
- Rahapelaaminen on vähentynyt, vuonna 2024 noin joka kuudes 15–16-vuotias oli pelannut rahasta viimeisen vuoden aikana.

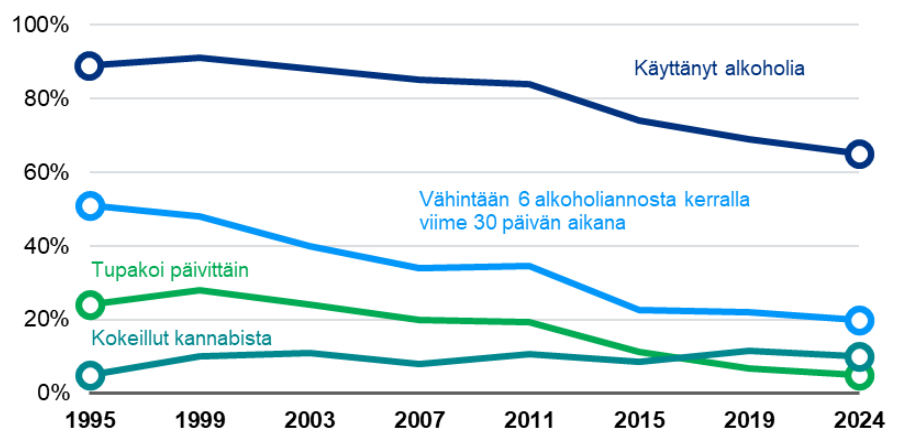
Perusopetuksen 9. vuosiluokan oppilaiden alkoholinkäyttö on vähentynyt vuosituhaten vaihteesta lähtien. Keväällä 2024 Suomessa kerätty European School Survey Project on Alcohol and other Drugs (ESPAD) -aineisto osoittaa, että yhä useampi nuori ei käytä lainkaan alkoholia. Kun vuonna 1999 raittiiden nuorten osuus oli yhdeksän prosenttia, oli vuonna 2024 vastaava osuus 35 prosenttia. Joka viides 15–16-vuotias oli vuonna 2024 juonut itsensä ainakin kerran humalaan 30 viime päivän aikana, viikoittain humalaan juovien osuus oli hieman lisääntynyt.

Vuonna 2024 15–16-vuotiaista viisi prosenttia tupakoi päivittäin, kun vuosituhaten alussa päivittäin tupakoi neljännes nuorista. Myös nuuskan käyttö on viime vuosina selvästi vähentynyt. Vuonna 2024 pojista 26 ja tytöistä 13 prosenttia oli joskus elämässään käyttänyt nuuskaa. Sen tilalle ovat tulleet nikotiinipussit: 31 prosenttia pojista ja 17 prosenttia tytöistä oli joskus käyttänyt niitä. Nikotiinituotteista suosituimpia nuorten keskuudessa olivat sähkösavukkeet eli vapet. Vuonna 2024 nuorista 40 prosenttia oli joskus käyttänyt niitä, 11 prosenttia käytti niitä päivittäin. Pojilla vapen käyttö on viimeisen viiden vuoden aikana hieman vähentynyt, mutta tytöillä lisääntynyt selvästi.

Nuorten yleisimmin kokeilema tai käyttämä huume on kannabis, joskus sitä kokeilleiden nuorten osuuksissa ei ole tapahtunut 2000-luvulla merkittäviä muutoksia. Vuonna 2024 noin joka kymmenes 15–16-vuotias oli käyttänyt kannabista ainakin kerran, mikä on hieman vähemmän kuin edellisellä mittauskerralla vuonna 2019. Stimulanttihuumeiden (amfetamiini, kokaiini, ekstaasi) käyttö on jonkin verran lisääntynyt erityisesti pojilla, vaikka onkin edelleen harvinaista.

Rahapeliautomaateilla pelanneiden 15–16-vuotiaiden osuus on vähentynyt vuoden 2011 jälkeen, jolloin pelaamisen ikäraja nostettiin 18 ikävuoteen. Vuonna 2024 pojista 25 ja tytöistä neljä prosenttia ilmoitti pelanneensa viimeisen 12 kuukauden aikana rahapeliautomaateilla.

Kuvio 1. Tupakoineiden, sekä alkoholia ja kannabista käyttäneiden 15–16-vuotiaiden suomalaisnuorten osuudet 1995–2024.

Tämän vuoden tilastossa huomioitavaa:

ESPAD-tiedonkeruu toteutettiin 40 Euroopan maassa keväällä 2024.

Aineisto kerättiin Suomessa vuonna 2024 ensimmäisen kerran sähköisesti, kun vuosina 1995–2019 se kerättiin paperilomakkeilla.

Tutkimuksen kohderyhmänä on tutkimusvuonna 16 vuotta täyttävät nuoret, jotka ovat Suomessa peruskoulun 9. vuosiluokalla.

Vuonna 2024 Suomen otoksen muodosti 300 satunnaisesti valittua suomen- ja ruotsinkielistä Manner-Suomen koulua, kustakin koulusta valittiin satunnaisesti yksi 9. luokka. Lopullisessa aineistossa oli 248 koulua. Otoskouluihin perusjoukkoon kuului yhteensä 4309 oppilasta, joista 3580 (83 %) vastasi kyselyyn. Kun aineistosta poistettiin muut kuin muut kuin kohdejoukkoon kuuluvat, lopulliseen aineistoon jäi 3294 oppilasta.

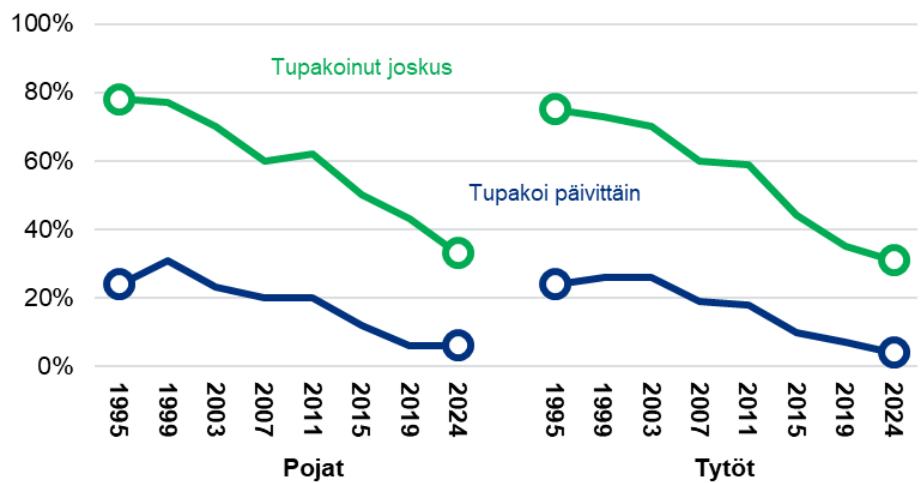
Eurooppalainen koululaistutkimus nuorten päihteiden käytöstä

Eurooppalainen koululaistutkimus alkoholin ja muiden päihteiden käytöstä (European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs, ESPAD) seuraa muutoksia samanikäisten eurooppalaisten koululaisten alkoholin, tupakka- ja nikotiini tuotteiden ja huumeiden käytössä sekä rahapelaamisessa. Tässä raportissa tarkastellaan suomalaisten nuorten päihteiden käytön ja rahapelaamisen ajallisia muutoksia vuodesta 1995 vuoteen 2024 Suomen ESPAD-aineistoon perustuen. Alkoholin, tupakka- ja nikotiini tuotteiden, huumeiden, lääkkeiden ja liuottimien käytön, sekä rahapeliautomaateilla pelaamisen lisäksi tarkastellaan muutoksia nuorten arvioissa eri päihteiden hankinnan helppoudesta ja päihteiden käyttöön liittyvistä riskeistä tutkimusvuonna 16 vuotta täyttävillä nuorilla (tutkimushetkellä 15–16-vuotiailla).

Tupakointi ja muiden tupakka- ja nikotiini tuotteiden käyttö

Nuorten tupakointi on vähentynyt 2000-luvulla. Vuonna 1995 peruskoulun 9. luokkalaista 77 prosenttia oli joskus elämänsä aikana tupakoinut ainakin yhden kerran, kun vuonna 2024 vastaava osuus oli 32 prosenttia. Kahden viimeisimmän mittauskerran välillä (2019 ja 2024) savukkeita kokeilleiden osuus pieneni edelleen. Päivittäin tupakoivien tyttöjen osuus on myös pienentynyt, mutta pojilla muutosta edelliseen mittauskertaan ei ole tapahtunut. Vuonna 2024 9.-luokkalaista pojista kuusi ja tytöistä neljä prosenttia oli tupakoinut päivittäin 30 viime päivän aikana. Tutkimuksen alussa vuonna 1995 vastaava osuus oli pojilla ja tytöillä 24 prosenttia. (Kuvio 2, liitetaulukko 1.)

Kuvio 2. Tupakkaa joskus kokeilleiden ja päivittäin tupakoivien 15–16-vuotiaiden poikien ja tyttöjen osuudet 1995–2024, %

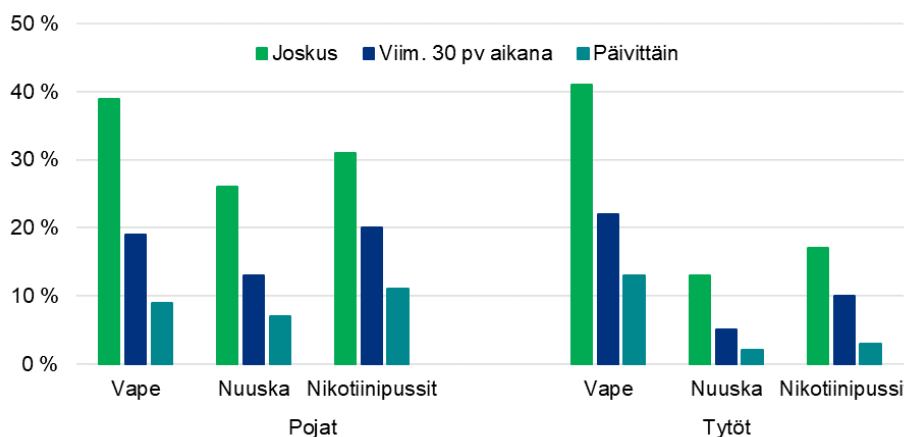

Samaan aikaan tupakoinnin vähenemisen kanssa sähkösavukkeiden eli vapen käyttö on lisääntynyt selvästi ja ne näyttävät vakiinnuttaneen asemansa nuorten keskuudessa. Vuonna 2024 pojista 39 ja tytöistä 41 prosenttia ilmoitti joskus käyttäneensä niitä, päivittäin tai lähes päivittäin niitä käytti yhdeksän prosenttia pojista ja 13 prosenttia tytöistä. (Kuvio 3, liitetaulukko 2.)

Nuuskan elämän aikaista käyttöä on kysytty vuodesta 1999 lähtien ja 12 viime kuukauden sekä 30 viime päivän käyttöä vuodesta 2003 lähtien. Poikien nuuskakokeilujen laskeva trendi kääntyi jyrkkään nousuun vuonna 2007 ja lisääntyi vuoteen 2015 asti. Vuonna 2019 käyttö oli kääntynyt pojilla laskuun ja lasku jatkui edelleen vuonna 2024. Myös tytöillä nuuskan kokeilu ja käyttö ovat vähentyneet vuoden 2019 jälkeen. Vuonna 2024 nuuskaa oli joskus elämän aikana kokeillut 26 prosenttia pojista ja 13 prosenttia tytöistä. Noin 13 prosenttia 15–16-vuotiaista pojista ja viisi prosenttia tytöistä oli käyttänyt nuuskaa vähintään kerran 30 viime päivän aikana. Päivittäin nuuskaa oli käyttänyt seitsemän prosenttia pojista ja kaksi prosenttia tytöistä (Kuvio 3, liitetaulukko 3.)

Vuonna 2023 tapahtuneen nikotiinipussien myyntirajoitusten poistumisen jälkeen niiden suosio on lisääntynyt voimakkaasti. Myös nuoret näyttävät löytäneen tämän uuden nikotiinituotteen: vuonna 2024 pojista 31 prosenttia ja tytöistä 17 prosenttia ilmoitti joskus käyttäneensä nikotiinipusseja ja viimeisen 30 päivän aikana niitä oli käyttänyt pojista 20 ja tytöistä 10 prosenttia. Päivittäin nikotiinipusseja oli käyttänyt 11 prosenttia pojista ja kolme prosenttia tytöistä. (Kuvio 3.)

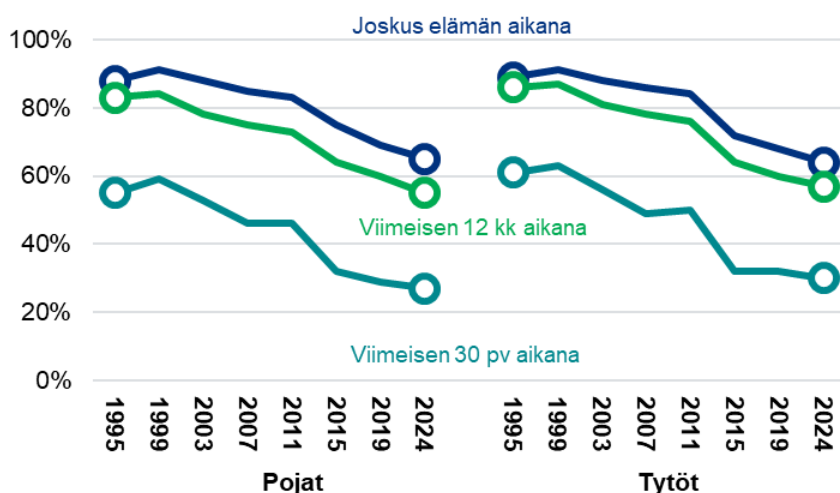
Kuvio 3. Sähkösavukkeita (vape), nuuskaa ja nikotiinipusseja joskus kokeilleiden, 30 viime päivän aikana ja päivittäin käyttäneiden 15–16-vuotiaiden poikien ja tyttöjen osuudet vuonna 2024, %

Alkoholin käyttö

Raittiiden nuorten osuus on lisääntynyt voimakkaasti vuodesta 1999, jolloin kymmenesosa 15–16-vuotiaista ei ollut koskaan juonut mitään alkoholijuomaa. Vuonna 2024 vastaava raittiiden osuus oli 35 prosenttia, eli 65 prosenttia 9. luokkalaisista nuorista oli joskus juonut alkoholia. Edellisen 30 päivän aikana alkoholia juoneiden nuorten osuus väheni myös voimakkaasti vuoteen 2015 asti, jonka jälkeen väheneminen on hidastunut. Vuonna 2024 alle kolmannes nuorista oli juonut alkoholia kyselyä edeltävien 30 päivän aikana. Samoin suunnilleen viikoittain (vähintään kolme kertaa 30 viime päivän aikana) juovien nuorten osuus on pysähtynyt pitkään jatkuneen vähenemisen jälkeen: vuonna 2024 noin yhdeksän prosenttia 15–16-vuotiaista joi alkoholia viikoittain. (Kuvio 4, liitetaulukko 4.)

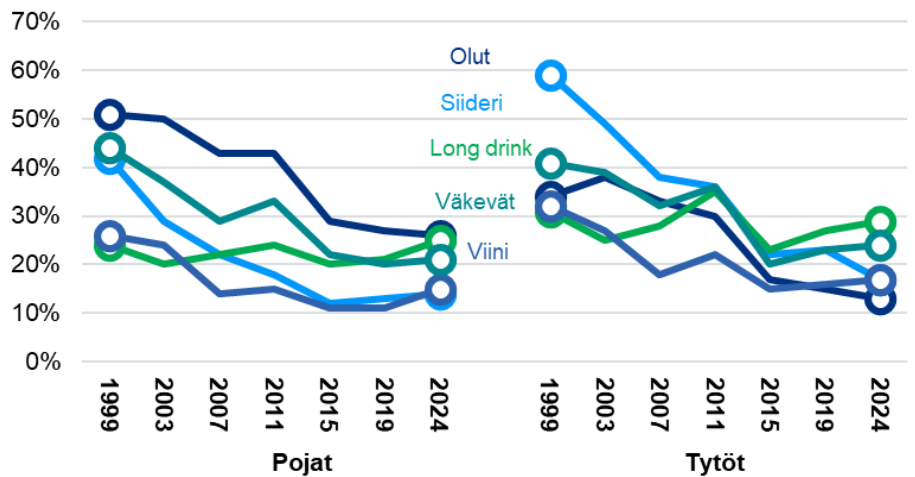
Kuvio 4. Alkoholia käyttäneiden 15–16-vuotiaiden poikien ja tyttöjen osuudet 1995–2024, %

Juomalajit

Olut on säilyttänyt pojilla suosikkijuoman asemansa koko tarkastelujakson ajan, 26 prosenttia pojista sanoi vuonna 2024 juoneensa olutta 30 viime päivän aikana. Long drink -juomat eli valmiit juomasekoitukset ovat kuitenkin kivunneet oluen rinnalle, niitä oli juonut 25 prosenttia pojista. Tyttöjen suosikkeja ovat olleet tällä vuosikymmenellä long drink -juomat, siideri ja väkevät juomat. Vuonna 2024 long drink -juomien suosio lisääntyi edelleen. Niitä oli 30 viime päivän aikana juonut 29 prosenttia tytöistä. (Kuvio 5, liitetaulukko 5.)

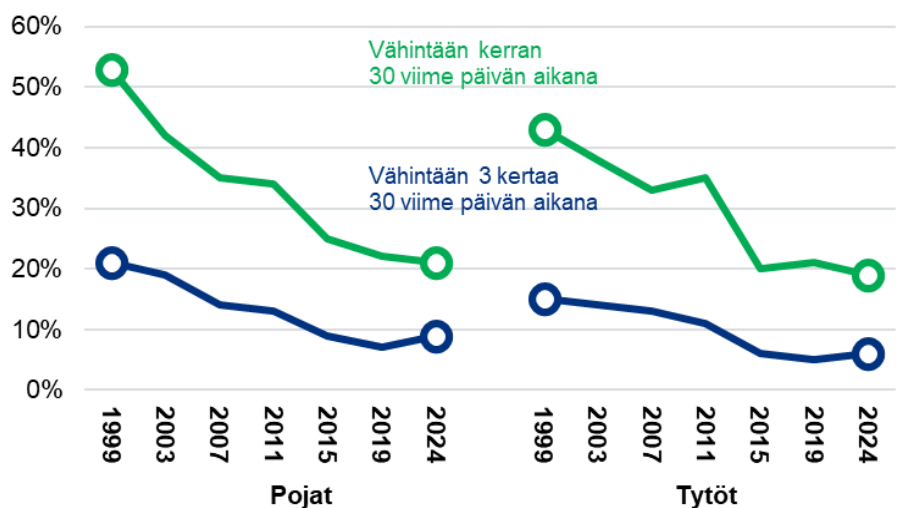
Kuvio 5. Eri juomalajeja viimeisen 30 päivän aikana juoneiden 15–16-vuotiaiden poikien ja tyttöjen osuudet 1999–2024, %

Humalajuominen

Nuorten runsas kertajuominen on vähentynyt vuosituhannen vaihteesta lähtien. Noin puolet 15–16-vuotiaista oli juonut vähintään kuusi annosta kerralla 30 viime päivän aikana vuonna 1999, vuonna 2024 näin oli tehnyt 20 prosenttia tämän ikäisistä. Myös viikoittain humalaan juovien (vähintään kolme kertaa 30 viime päivän aikana) nuorten osuus on pienentynyt vuoteen 2019 asti. Tämän jälkeen väheneminen on pysähtynyt. (Kuvio 6, liitetaulukko 6)

Kuvio 6. Vähintään kuusi alkoholiannosta kerralla juoneiden 15–16-vuotiaiden poikien ja tyttöjen osuudet 1999–2024, %

Kuuden alkoholiannoksen juominen yhdellä käyttökerralla johtaa useimmilla ihmisillä ja varsinkin alkoholin käyttöön tottumattomilla nuorilla humaltumiseen. Esimerkiksi kuusi pulloa keskiolutta, yksi viinipullo tai 2,5 desilitraa väkeviä juomia sisältää kuusi alkoholiannosta. Tässä tutkimuksessa molemmilla sukupuolilla on käytetty samaa annosmäärää. Aikuisilla kertakulutuksen korkeana riskitasona pidetään naisilla viittä annosta ja miehillä seitsemää annosta ([Käypä hoito](#)). Murrosikäiset tytöt kasvavat ja kehittyvät usein nopeammin kuin pojat. Tämän vuoksi 15–16-vuotiailta tytöiltä ei ole pidetty tarpeellisena kysyä pienempiä annosmääriä kuin pojilta, ja kuutta kerta-annosta voidaan pitää sukupuolesta riippumatta korkeana määränä.

Vuonna 1995 kuuden annoksen sijaan kysyttiin viiden tai useamman annoksen juomista, eli tuon vuoden luvut ovat hieman yliarvioita muihin tutkimusvuosiin verrattuna. Luvut eivät siis ole täysin vertailukelpoisia ja ovat siksi esitetty tässä vasta vuodesta 1999 eteenpäin.

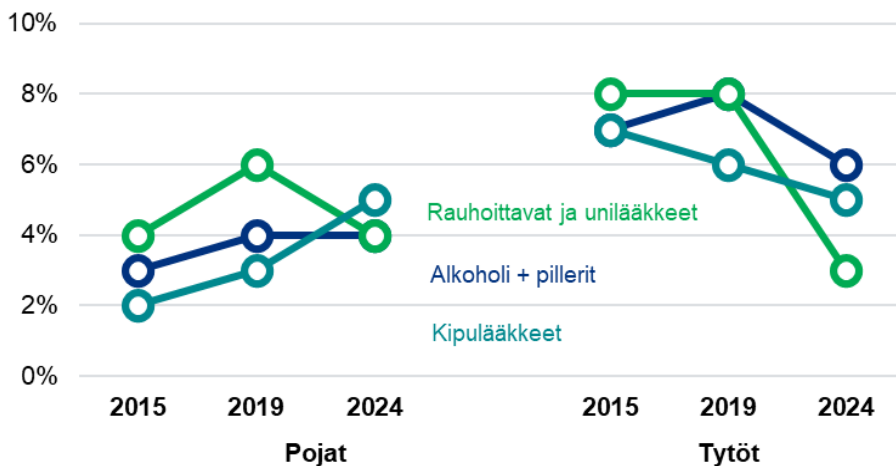
Lääkkeiden käyttö

Kuten koko väestössä, ([Kela](#)) lääkärin määräämien uni- tai rauhoittavien lääkkeiden käyttö näyttää edellisen mittauskerran (2019) jälkeen hieman vähentyneen. Vuonna 2024 noin kuusi prosenttia pojista ja kahdeksan prosenttia tytöistä kertoi joskus käyttäneensä näitä lääkkeitä, kun vuonna 2019 pojista seitsemän ja tytöistä 10 prosenttia ilmoitti käyttäneensä niitä.

Rauhoittavia tai unilääkkeitä ilman lääkärin määräystä käyttäneiden osuus on laskenut vuoden 2019 jälkeen. Aiemmin tytöillä käyttö oli jonkin verran poikia yleisempää, mutta vuonna 2024 tilanne kääntyi toisin päin: pojista neljä ja tytöistä kolme prosenttia oli joskus käyttänyt näitä lääkkeitä ilman lääkärin määräystä. Myös alkoholin ja lääkkeiden yhteiskäyttö on tytöillä hieman vähentynyt vuodesta 2019, pojilla se on pysynyt ennallaan. Vuonna 2024 pojista neljä prosenttia ja tytöistä kuusi prosenttia ilmoitti käyttäneensä alkoholia ja pillereitä yhdessä.

Vuodesta 2015 alkaen on kysytty lisäksi kipulääkkeiden käytöstä päihtymistarkoituksessa. Vuonna 2015 seitsemän prosenttia ja vuonna 2024 viisi prosenttia tytöistä ilmoitti käyttäneensä näitä lääkkeitä päihtymistarkoituksessa. Pojilla vastaavat osuudet olivat kaksi prosenttia vuonna 2015 ja viisi prosenttia vuonna 2024. (Kuvio 7, liitetaulukko 7.)

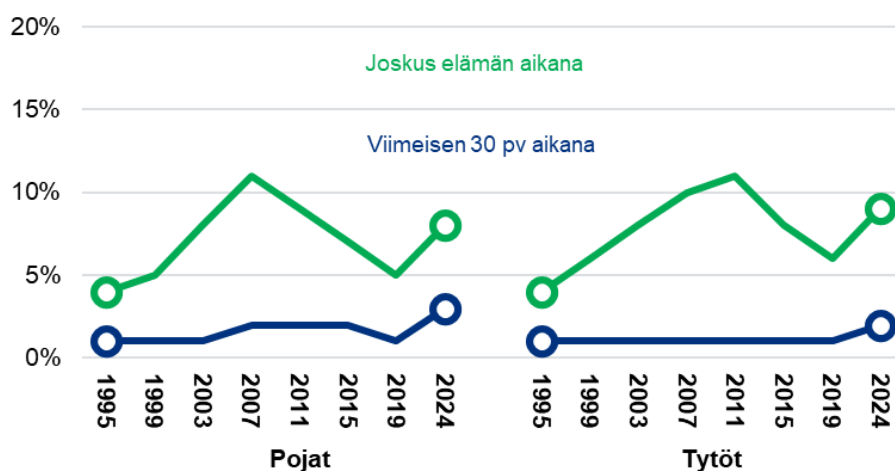
Kuvio 7. Lääkkeitä päihtymistarkoituksessa joskus elämän aikana käyttäneiden 15–16-vuotiaiden poikien ja tyttöjen osuudet 2015–2024, %

Liimojen, liuottimien ja muiden haisteltavien aineiden käyttö päihtymistarkoituksessa

Liimojen, liuottimien ja muiden haisteltavien aineiden kokeilu väheni sekä pojilla että tytöillä vuosien 2011 ja 2019 välillä. Pitkän laskevan trendin jälkeen suunta näyttää muuttuneen, ja vuonna 2024 15–16-vuotiaista pojista kahdeksan ja tytöistä yhdeksän prosenttia oli joskus elämänsä aikana kokeillut tai käyttänyt näitä aineita. Myös niiden osuus, jotka olivat käyttäneet haisteltavia aineita viimeisen 30 päivän aikana, lisääntyi vuodesta 2019. (Kuvio 8, liitetaulukko 8.) Tämän tutkimuksen perusteella ei kuitenkaan tiedetä, mitä haisteltavat aineet ovat olleet.

Kuvio 8. Haisteltavia aineita päihtymistarkoituksessa käyttäneiden 15–16-vuotiaiden poikien ja tyttöjen osuudet 1995–2024, %

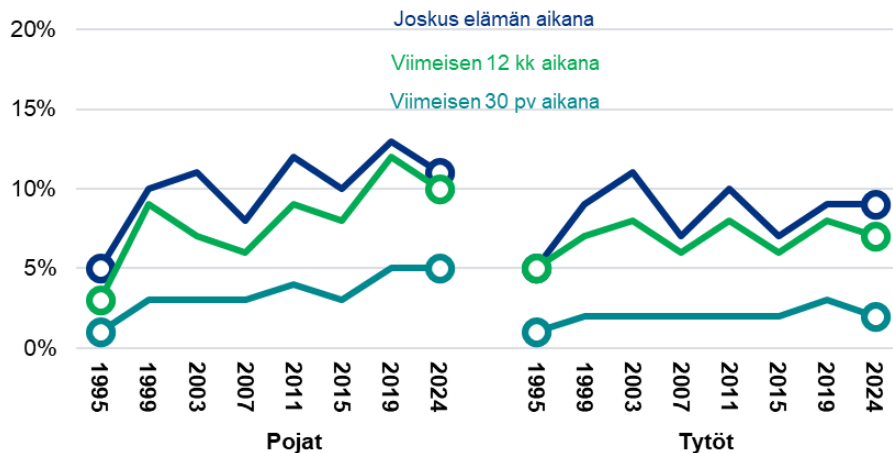
Aikuisväestökyselyissä liuottimien ja muita haisteltavia aineita elämän aikana käyttäneiden osuus on ollut kahden prosentin luokkaa (Karjalainen ym. 2023) eli alhaisempi kuin alaikäisillä nuorilla. Tämä viittaa siihen, että haisteltavien aineiden käyttö ei yleensä jatku nuoruusiän kokeilujen jälkeen.

Vuonna 2024 kysyttiin myös ilokaasun käytöstä. Vastausten perusteella pojista neljä prosenttia ja tytöistä kaksi prosenttia ilmoitti joskus käyttäneensä ilokaasua. Näidenkin aineiden käyttö näyttää useimmilla nuorilla jäävän muutamaan kokeilukertaan.

Kannabiksen käyttö

Aikuisväestön, erityisesti nuorten aikuisten, kannabiksen käyttö on yleistynyt Suomessa 1990-luvun alusta lähtien (Karjalainen 2023). Sen sijaan 15–16-vuotiaiden kannabiskokeilut ja käyttö pysyivät tasaisina vuoteen 2015 asti, minkä jälkeen käyttö näytti lisääntyneen erityisesti pojilla. Vuonna 2024 osuudet olivat kuitenkin hieman vuoden 2019 osuuksia alhaisempia: pojista 11 prosenttia ja tytöistä yhdeksän prosenttia oli joskus elämänsä aikana kokeillut kannabista.

Kuvio 9. Kannabista käyttäneiden 15–16-vuotiaiden poikien ja tyttöjen osuudet 1995–2024, %

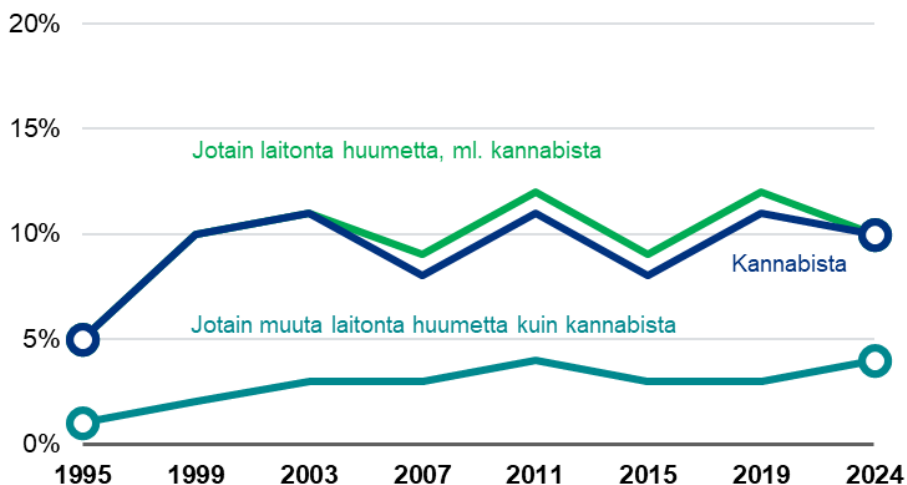

Joskus elämän aikana ja 12 viime kuukauden aikana kannabista käyttäneiden nuorten osuudet ovat olleet koko tarkastelujakson ajan melko lähellä toisiaan (kuvio 9), mikä viittaa siihen, että ensimmäinen käyttökerta on suurimmalla osalla kannabista kokeilleista 15–16-vuotiaista tapahtunut viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana. Viimeisten 30 päivän aikaista käyttöä pidetään osoituksena säännöllisemmästä käytöstä, mutta nuorten kohdalla joukossa on todennäköisesti myös niitä, joilla ensikokeilu on näin tuore. Vuonna 2024 pojista viisi ja tytöistä kaksi prosenttia sanoo käyttäneensä kannabista ainakin kerran 30 viime päivän aikana. Vastaavat luvut vuonna 2019 olivat viisi ja kolme prosenttia, eli muutosta suuntaan tai toiseen ei alaikäisten nuorten säännöllisemmässä kannabiksen käytössä näytä tapahtuneen. (Kuvio 9, liitetaulukko 9.)

Muiden huumeiden käyttö

Kuviossa 10 on esitetty vähintään yhtä huumetta – mukaan lukien kannabista – joskus elämän aikana käyttäneiden osuuksia kuvaavat luvut. Kun niitä verrataan kannabista käyttäneiden osuuksiin (riippumatta siitä, onko käyttänyt myös muita huumeita), havaitaan, että luvut ovat miltei samoja. Lähes kaikki jotain huumetta käyttäneet ovat siis käyttäneet myös tai ainoastaan kannabista. (Kuvio 10, liitetaulukko 10.)

Kuvio 10. Jotain huumetta joskus elämän aikana käyttäneiden 15–16-vuotiaiden osuudet 1995–2024, %

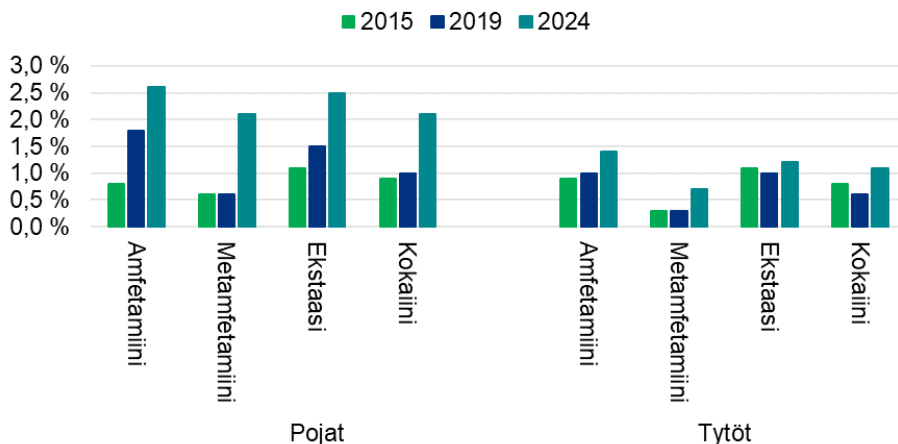

Muiden huumeiden kuin kannabiksen käyttö on 15–16-vuotiailla harvinaista. Vuonna 2024 neljä prosenttia pojista ja kolme prosenttia tytöistä ilmoitti kokeilleensa jotain

muuta huumetta kuin kannabista. Kannabis on yleensä ensimmäisenä kokeiltu huume, ja jotkut kannabista kokeilleista kokeilevat myöhemmin muita huumeita, yleensä kuitenkin vanhempina kuin 15–16-vuotiaina.

Stimulanttihuumeita kuten amfetamiinia, metamfetamiinia, kokaiinia tai ekstaasia ilmoitti vuosina 2015–2024 käyttäneensä 0–2,5 prosenttia oppilaista, ja käyttö näyttää viime vuosina lisääntyneen jonkin verran erityisesti pojilla (Kuvio 11, liitetaulukko 11).

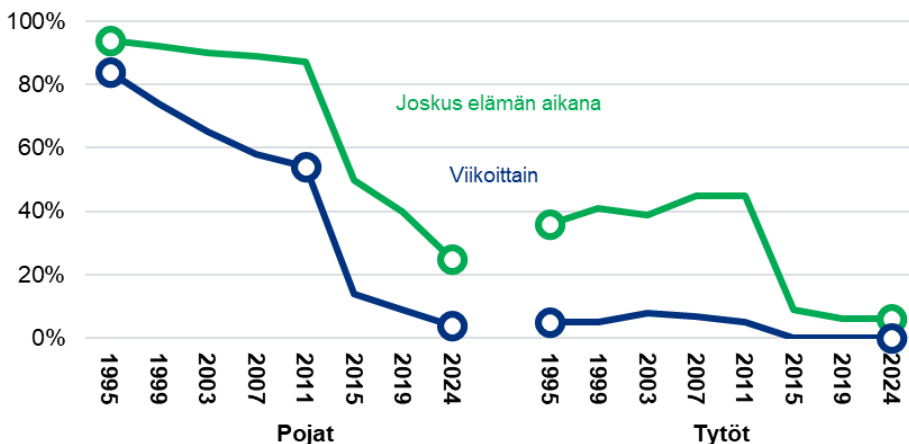
Kuvio 11. Stimulanttihuumeita joskus elämän aikana käyttäneiden 15–16-vuotiaiden osuudet 2015–2024, %

Rahapelaaminen

Arpajaislain uudistumisen myötä kaikkien rahapelien ikäraajat yhtenäistettiin vuosien 2009–2011 aikana. Rahapeliautomaattien 15 vuoden ikäraja nousi 18 ikävuoteen heinäkuussa 2011. Kuviosta 11 nähdään, että vähintään viikoittain rahapeliautomaateilla pelaavien tyttöjen osuus on vaihdellut viiden ja kahdeksan prosentin välillä vuosina 1995–2011, mutta tämän jälkeen osuus on pudonnut lähelle nollaa. Vähintään viikoittain rahapeliautomaateilla pelaavien poikien osuus on pudonnut 45 prosentista vuonna 2011 neljään prosenttiin vuonna 2024. Vastaavasti joskus elämässään rahapeliautomaateilla pelanneiden nuorten osuus on vähentynyt voimakkaasti: vuonna 2011 pojista 87 prosenttia oli joskus pelannut, kun osuus vuonna 2024 oli 25 prosenttia. Tytöillä vastaava osuus väheni 54 prosentista kuuteen prosenttiin. Muutoksen taustalla lienee arpajaislain uudistuminen. (Kuvio 12, liitetaulukko 12.)

Kuvio 12. Rahapeliautomaateilla pelanneiden 15–16-vuotiaiden poikien ja tyttöjen osuudet 1995–2024, %

Vuodesta 2019 alkaen nuorilta on kysytty myös rahapelaamisesta yleensä. Tämä määritelmä sisältää rahapeliautomaattien lisäksi sekä netissä pelattavat rahapelit että perinteiset rahapelit, kuten raaputusarvat, korttipelit yms. Vuonna 2024 pojista 25 prosenttia ja tytöistä neljä prosenttia ilmoitti pelanneensa viimeisen 12 kuukauden aikana tällaisia rahapelejä. Vastaavat luvut vuonna 2019 olivat 46 ja 21 prosenttia.

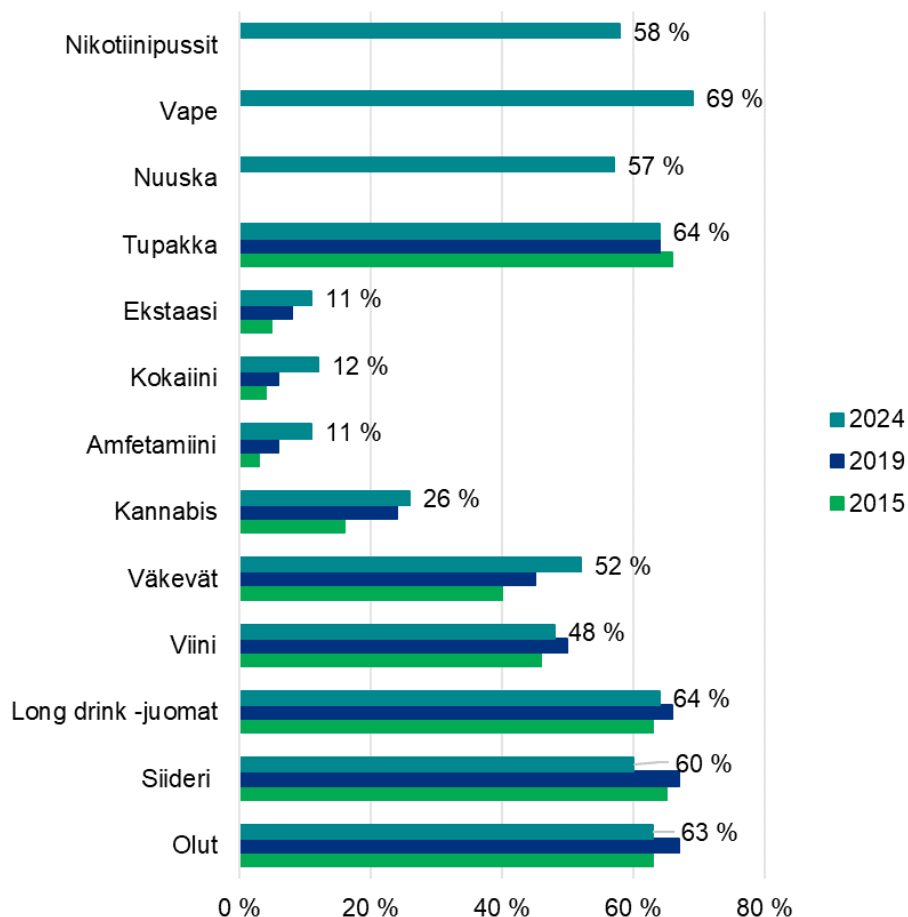
Päihteiden saatavuus

Eri päihteiden saatavuus oman arvion mukaan

Suurin osa nuorista pitää tupakka- ja nikotiinituotteiden sekä alkoholijuomien hankintaa melko tai erittäin helppona. Vuonna 2024 yli puolet 15–16-vuotiaista nuorista piti tupakan (64 %) vapen (69 %), nuuskan (57 %) ja nikotiinipussien (58 %) hankintaa melko tai erittäin helppona. Vuonna 2024 hieman pienempi osuus nuorista (60–64 %) piti oluen, siiderin ja long drink -juomien hankintaa helppona kuin vuonna 2019. Tämä saattaa kertoa päivittäistavarakauppojen omavalvonnan paranemisesta. Kuitenkin selvästi suurempi osuus nuorista piti väkevien hankintaa helppona vuonna 2024 (52 %) kuin vuonna 2019 (45 %).

Vuonna 2024 hieman suurempi osuus (26 %) nuorista piti kannabiksen hankintaa helppona kuin vuosina 2015 (16 %) ja 2019 (24 %). Muista laittomista huumeista on kysytty nuorten arvioita muun muassa amfetamiinin, ekstaasin ja kokaiinin hankinnan helppoudesta. Vuonna 2024 suurempi osuus nuorista arvioi myös näiden aineiden hankinnan olevan helppoa tai melko helppoa kuin vuosina 2015 ja 2019, vaikkakin niiden hankintaa pidetään selvästi vaikeampana kuin kannabiksen. Vuonna 2015 nuorista 3–5 prosenttia katsoi, että heidän olisi halutessaan erittäin tai melko helppoa hankkia näitä aineita, vuonna 2024 vastaavat osuudet olivat 11–12 prosenttia. (Kuvio 13, liitetaulukko 13.)

Kuvio 13. Eri aineiden hankintaa erittäin tai melko helppona pitävien 15–16-vuotiaiden osuudet 2015–2024, %

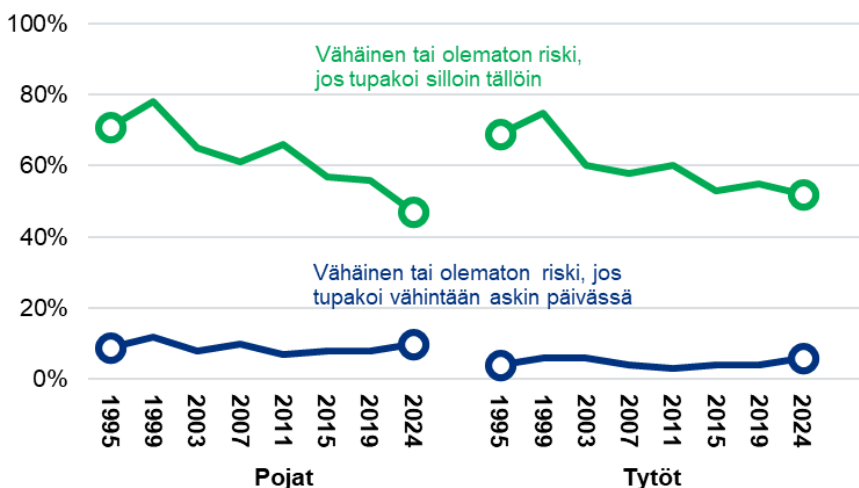
Päihteisiin liittyvät riskikäsitteet

Arviot tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöön liittyvistä riskeistä

Valtaosa nuorista pitää päivittäiseen tupakointiin liittyviä terveydellisiä tai muita riskejä suurina, mutta silloin tällöin polttamiseen ei katsota liittyvän juurikaan riskejä. Vuonna 2024 nuorista 50 prosenttia katsoi, että satunnaiseen tupakointiin ei liity lainkaan riskejä tai ne ovat vähäisiä. Osuus on kuitenkin vähentynyt selvästi tutkimusajanjakson aikana, eli aiempaa suurempi osuus nuorista pitää tupakointiin liittyviä riskejä suurina.

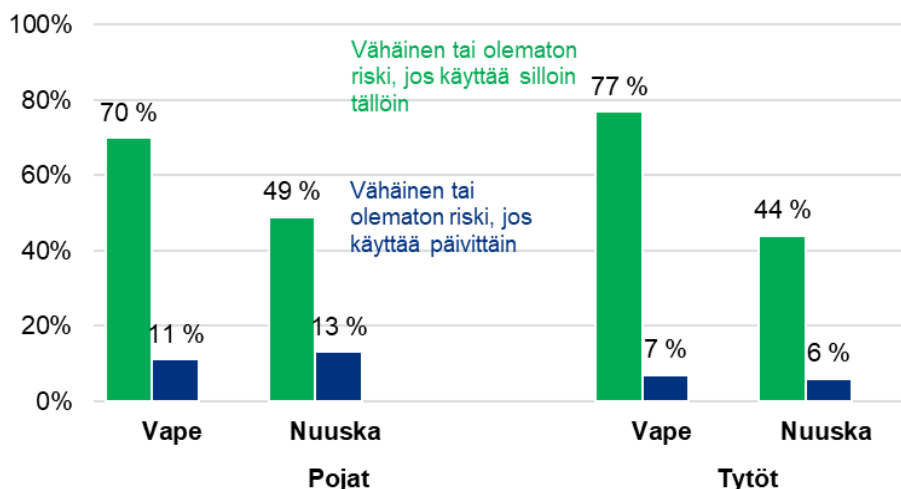
Nuoret suhtautuivat päivittäiseen tupakointiin erittäin kriittisesti jo 1990-luvun puolivälissä. Myös aikuisväestökyselyissä havaittiin selkeä asenteiden kiristyminen 1990-luvun loppupuolella (Karjalainen ym. 2016) ja suhtautuminen on jatkunut kielteisenä 2010-luvulla (Ruokolainen ym. 2018). Sekä nuorista että aikuisista alle kymmenesosan mielestä päivittäiseen tupakointiin ei liity riskejä tai niitä pidetään vähäisinä. Tytöt pitävät päivittäiseen tupakointiin liittyviä riskejä suurempina kuin pojat: vuonna 2024 pojista kymmenen ja tytöistä kuusi prosenttia arvioi, ettei päivittäiseen tupakointiin liity juurikaan riskejä. Tämä osuus on hieman kasvanut vuodesta 2019, mikä saattaa viitata siihen, että nuoret arvioivat tupakointiin liittyvän vähemmän riskejä kuin viisi vuotta aiemmin. (Kuvio 14, liitetaulukko 14.)

Kuvio 14. Tupakointiin liittyviä terveydellisiä tai muita riskejä vähäisinä tai olemattomina pitävien 15–16-vuotiaiden poikien ja tyttöjen osuudet 1995–2024, %

Vuonna 2024 kysyttiin myös nuorten arvioita sähkösavukkeen eli vapen ja nuuskan käyttöön liittyvistä riskeistä. Kolme neljästä nuoresta arvioi, että vapen satunnaiseen kokeiluun liittyvät riskit ovat vähäisiä tai niitä ei ole lainkaan. Vastaavasti 11 prosenttia pojista ja seitsemän prosenttia tytöistä katsoi päivittäisen vapen käyttöön liittyvien riskien olevan vähäisiä tai olemattomia. Pojista 13 prosenttia arveli, ettei säännölliseen nuuskan käyttöön liity riskejä tai että ne ovat vähäisiä, tytöillä vastaava osuus oli kuusi prosenttia. (Kuvio 15.)

Kuvio 15. Sähkösavukkeen (vape) ja nuuskan käyttöön liittyviä terveydellisiä tai muita riskejä vähäisinä tai olemattomina pitävien 15–16-vuotiaiden poikien ja tyttöjen osuudet vuonna 2024, %

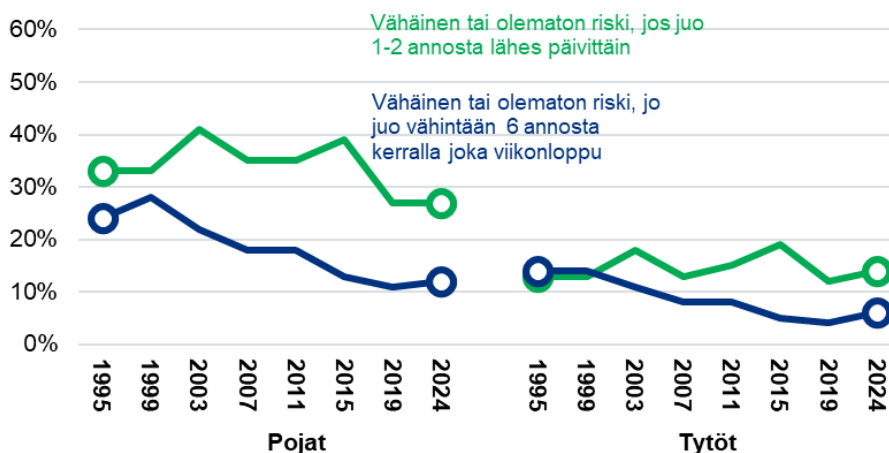

Arviot alkoholin käyttöön liittyvistä riskeistä

Koko tutkimusjakson ajan nuoret ovat suhtautuneet säännölliseen alkoholin käyttöön vapaamielisemmin kuin tupakointiin. Asenteet ovat kuitenkin kiristyneet jokaviikkoista suurten alkoholimäärien (vähintään 6 annosta kerralla) juomista eli käytännössä humalajuomista kohtaan. Vuonna 2024 pojista 12 ja tytöistä kuusi prosenttia arvioi, että säännölliseen humalajuomiseen ei liity lainkaan terveydellisiä tai muita riskejä tai ne ovat vähäisiä, mikä on hieman suurempi osuus kuin viisi vuotta aiemmin.

Vielä 1990-luvulla tytöt arvioivat säännölliseen pienten alkoholimäärien (1–2 annosta lähes joka päivä) juomiseen sisältyvän saman verran terveydellisiä tai muita riskejä kuin jokaviikkoiseen humalajuomiseen. Tämän jälkeen sekä pojat että tytöt ovat katsooneet jokaviikkoiseen humalajuomiseen liittyvät riskit suuremmiksi kuin säännölliseen pienten alkoholimäärien juomiseen liittyvät riskit. Tytöt ja pojat eroavat toisistaan arvioissaan säännölliseen pienten alkoholimäärien juomiseen liittyviä riskejä: vuonna 2024 pojista 27 ja tytöistä 14 prosenttia katsoi, ettei päivittäiseen pienten alkoholimäärien käyttöön liity juurikaan terveydellisiä tai muita riskejä. (Kuvio 16, liitetaulukko 15.)

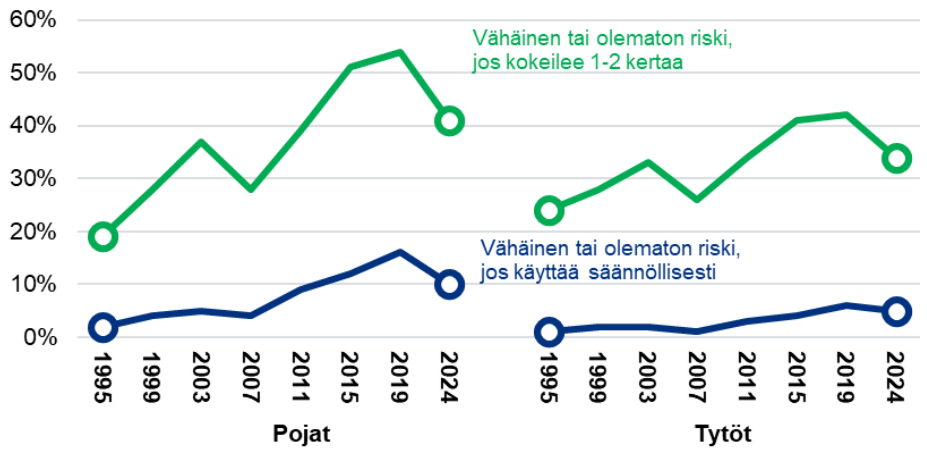
Kuvio 16. Alkoholin käyttöön liittyviä terveydellisiä tai muita riskejä vähäisinä tai olemattomina pitävien 15–16-vuotiaiden poikien ja tyttöjen osuudet 1995–2024, %

Arviot huumeiden käyttöön liittyvistä riskeistä

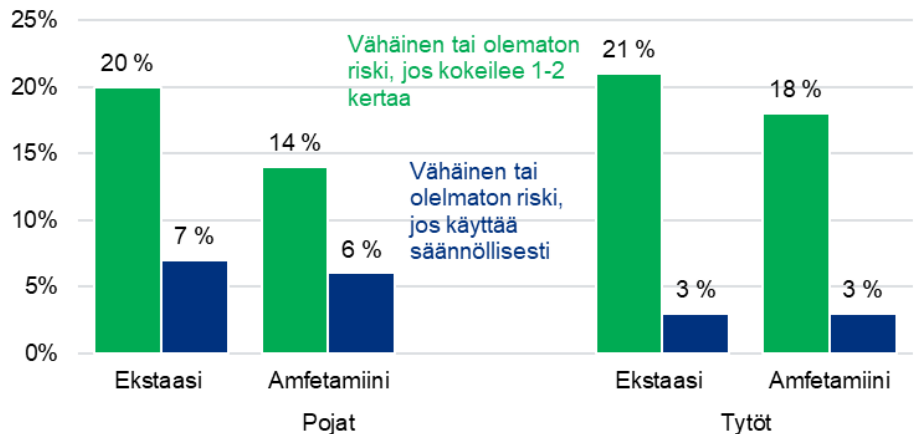
Kannabiksen käyttöön liittyviä riskejä vähäisinä tai olemattomina pitävien nuorten osuus on kasvanut 1990-luvun puolivälistä asti vuoden 2007 tilapäistä vähenemistä lukuun ottamatta. Vuonna 2024 pojista 41 prosenttia ja tytöistä 34 prosenttia katsoi, ettei kannabiskokeiluihin liity lainkaan riskejä tai että ne ovat vähäisiä, mikä on selvästi pienempi osuus kuin vuonna 2019 (54 ja 42 prosenttia). Myös kannabiksen säännölliseen käyttöön liittyviä riskejä vähäisinä tai olemattomina pitävien osuus on pienentynyt. Vuonna 2024 pojista 10 prosenttia ja tytöistä viisi prosenttia arvioi, säännölliseen kannabiksen käyttöön liittyvät riskit vähäisiksi. Nuoret siis näyttävät suhtautuvan kannabiksen käyttöön liittyviin riskeihin vakavammin kuin viisi vuotta aiemmin. (Kuvio 17, liitetaulukko 16.)

Kuvio 17. Kannabiksen käyttöön liittyviä terveydellisiä tai muita riskejä vähäisinä tai olemattomina pitävien 15–16-vuotiaiden poikien ja tyttöjen osuudet 1995–2024, %

Toisin kuin kannabiksen kohdalla, suhtautuminen ekstaasi- ja amfetamiinikokeiluihin näyttää muuttuneen vuoden 2019 jälkeen myönteisemmäksi. Vuonna 2024 pienempi osuus 15–16-vuotiaista katsoi näiden aineiden kokeiluun liittyvien riskien olevan vähäisiä kuin vuonna 2019. Ekstaasin ja amfetamiinien säännölliseen käyttöön katsottiin kuitenkin liittyvän hieman aiempaa enemmän riskejä. Tytöt arvioivat poikia useammin näiden huumeiden säännölliseen käyttöön liittyvät riskit suuriksi (Kuvio 18, liitetaulukko 17).

Kuvio 18. Amfetamiinin ja ekstaasin käyttöön liittyviä terveydellisiä tai muita riskejä vähäisinä pitävien 15–16-vuotiaiden poikien ja tyttöjen osuudet vuonna 2024, %

Tässä raportoitujen kysymysten muotoilu kyselylomakkeella

Alkoholin käyttö: Kuinka monta kertaa (jos koskaan) olet juonut jotakin alkoholijuomaa elämäsi / viimeisen 12 kuukauden / viimeisen 30 päivän aikana? Vastausvaihtoehdot: 0, 1–2, 3–5, 6–9, 10–19, 20–39, 40 juomiskertaa tai enemmän.

Alkoholin ja pillereiden käyttö yhtä aikaa: Kuinka monta kertaa (jos koskaan) olet alkoholia ja pillereitä yhdessä päihtyäksesi elämäsi aikana? Vastausvaihtoehdot: 0, 1–2, 3 kertaa tai enemmän.

Hankinnan helppous: Kuinka vaikeaa sinun olisi saada... jos haluaisit? Vastausvaihtoehdot: Mahdotonta; Hyvin vaikeaa; Melko vaikeaa; Melko helppoa; Hyvin helppoa; En tiedä.

Humalajuominen: Muistele viimeksi kuluneita 30 päivää. Kuinka monta kertaa (jos koskaan) sinä aikana olet juonut alkoholia kuusi annosta tai enemmän samalla käyttökerralla? Vastausvaihtoehdot: En kertaakaan, Kerran, Kaksi kertaa, 3–5 kertaa, 6–9 kertaa, 10 tai useampia kertoja.

Huumeiden käyttö: Kuinka monta kertaa elämäsi aikana (jos koskaan) olet käyttänyt (Kannabista, Ekstaasia / MDMA:ta, Amfetamiinia, Metamfetamiinia, Kokaiinia, Crackiä, Heroiinia, LSD:tä tai muita hallusinogeeniä, Huumaavia sieniä, GHB:tä ("gammaa"), Buprenorfiinia, Synteettisiä kannabinoideja, Synteettisiä katinoneja, Synteettisiä opioideja)? Vastausvaihtoehdot: 0, 1–2, 3 tai enemmän.

Ilokaasun käyttö: Kuinka monta kertaa elämäsi aikana (jos koskaan) olet käyttänyt ilokaasua? Vastausvaihtoehdot: 0, 1–2, 3 tai enemmän.

Kannabiksen käyttö: Kuinka monta kertaa (jos koskaan) olet käyttänyt marihuanaa tai hasista (kannabista) elämäsi / viimeisen 12 kuukauden / viimeisen 30 päivän aikana? Vastausvaihtoehdot: 0, 1–2, 3–5, 6–9, 10–19, 20–39, 40 juomiskertaa tai enemmän.

Liimojen, liuottimien ja muiden haisteltavien aineiden käyttö: Kuinka monta kertaa (jos koskaan) olet haistellut jotakin ainetta päihtyäksesi (liimaa, liuottimia tms.) elämäsi / viimeisen 12 kuukauden / viimeisen 30 päivän aikana? 0, 1–2, 3 tai enemmän.

Long drink -juomia juoneiden osuus: Muistele viimeksi kuluneita 30 päivää. Kuinka monta kertaa (jos koskaan) olet juonut long drink -juomia? Vastausvaihtoehdot: 0, 1–2, 3–5, 6–9, 10–19, 20–39, 40 juomiskertaa tai enemmän.

Lääkkeiden käyttö ilman lääkärin määräystä: Kuinka monta kertaa (jos koskaan) olet käyttänyt rauhoittavia tai unilääkkeitä / voimakkaita kipulääkkeitä elämäsi aikana päihtyäksesi, ilman lääkärin määräystä? Vastausvaihtoehdot: 0, 1–2, 3 kertaa tai enemmän.

Lääkkeiden käyttö lääkärin määräyksestä: Oletko koskaan käyttänyt rauhoittavia tai unilääkkeitä / voimakkaita kipulääkkeitä lääkärin määräyksestä? Vastausvaihtoehdot: En koskaan; Kyllä, mutta alle kolmen viikon ajan; Kyllä, kauemmin kuin kolmen viikon ajan.

Olutta juoneiden osuus: Muistele viimeksi kuluneita 30 päivää. Kuinka monta kertaa (jos koskaan) olet juonut olutta (ei ykkösolutta)? Vastausvaihtoehdot: 0, 1–2, 3–5, 6–9, 10–19, 20–39, 40 juomiskertaa tai enemmän.

Nikotiinipussien käyttö: Oletko koskaan käyttänyt nikotiinipusseja? Merkitse kaikki sopivat. Vastausvaihtoehdot: En koskaan; Kyllä, kauemmin kuin 12 kk sitten; Kyllä, viimeksi kuukauden 12 kk:n aikana; Kyllä, viimeksi kuluneiden 30 päivän aikana. *Päivittäin:* Kuinka usein (jos koskaan) olet käyttänyt nikotiinipusseja viimeksi kuluneiden 30 päivän aikana? Vastausvaihtoehdot: En ollenkaan, Harvemmin kuin kerran viikossa, Vähintään kerran viikossa, Päivittäin tai lähes päivittäin.

Nuuskan käyttö: Oletko koskaan käyttänyt nuuskaa? Merkitse kaikki sopivat. Vastausvaihtoehdot: En koskaan; Kyllä, kauemmin kuin 12 kk sitten; Kyllä, viimeksi kuluneiden 12 kk:n aikana; Kyllä, viimeksi kuluneiden 30 päivän aikana. *Päivittäin:* Kuinka usein (jos koskaan) olet käyttänyt nuuskaa viimeksi kuluneiden 30 päivän aikana? Vastausvaihtoehdot: En ollenkaan, Harvemmin kuin kerran viikossa, Vähintään kerran viikossa, Päivittäin tai lähes päivittäin.

Rahapeliautomaateilla pelaaminen: Kuinka usein (jos koskaan) pelaat sellaisilla peliau-tomaateilla, joilla voi voittaa rahaa? Vastausvaihtoehdot: En koskaan; Muutaman kerran vuodessa; Kerran tai kaksi kuukaudessa; Ainakin kerran viikossa; Lähes joka¹³ päivä.

kuluneiden 12 kuukauden aikana; 2 Kuukausittain tai vähemmän; 2–4 kertaa kuukaudessa; 2–3 kertaa viikossa tai useammin.

Raittius: Kuinka monta kertaa (jos koskaan) olet juonut jotakin alkoholijuomaa elämäsi aikana? Vastausvaihtoehdot: 0, 1–2, 3–5, 6–9, 10–19, 20–39, 40 juomiskertaa tai enemmän.

Riskikäsitykset: Kuinka suuri terveydellinen riski tai muu riski mielestäsi aiheutuu, jos henkilö ...? Vastausvaihtoehdot: Ei riskiä; Vähäinen riski; Kohtalainen riski; Suuri riski; En tiedä.

Siideriä juoneiden osuus: Muistele viimeksi kuluneita 30 päivää. Kuinka monta kertaa (jos koskaan) olet juonut siideriä? Vastausvaihtoehdot: 0, 1–2, 3–5, 6–9, 10–19, 20–39, 40 juomiskertaa tai enemmän.

Sähkösavukkeen (vape) käyttö: Oletko koskaan käyttänyt sähkösavukkeita (vape)? Merkitse kaikki sopivat. Vastausvaihtoehdot: En koskaan; Kyllä, kauemmin kuin 12 kuukautta sitten; Kyllä, viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana; Kyllä, viimeksi kuluneiden 30 päivän aikana. *Päivittäin:* Kuinka usein (jos koskaan) olet käyttänyt sähkösavukkeita (myös "vape") viimeksi kuluneiden 30 päivän aikana? Vastausvaihtoehdot: En ollenkaan, Harvemmin kuin kerran viikossa, Vähintään kerran viikossa, Päivittäin tai lähes päivittäin.

Tupakointi: *Elämän aikana:* Kuinka monta kertaa (jos koskaan) olet tupakoinut elämäsi aikana? Vastausvaihtoehdot: 0, 1–2, 3–5, 6–9, 10–19, 20–39, 40 juomiskertaa tai enemmän. *Päivittäin:* Kuinka paljon olet polttanut viimeksi kuluneiden 30 päivän aikana? Vastaus-vaihtoehdot: En ollenkaan, Vähemmän kuin yhden savukkeen viikossa, Vähemmän kuin yhden savukkeen päivässä, 1–5 savuketta päivässä, 6–10 savuketta päivässä, 11–20 savu-ketta päivässä, Enemmän kuin 20 savuketta päivässä.

Viiniä juoneiden osuus: Muistele viimeksi kuluneita 30 päivää. Kuinka monta kertaa (jos koskaan) olet juonut viiniä? Vastausvaihtoehdot: 0, 1–2, 3–5, 6–9, 10–19, 20–39, 40 juomis-kertaa tai enemmän.

Väkeviä juoneiden osuus: Muistele viimeksi kuluneita 30 päivää. Kuinka monta kertaa (jos koskaan) olet juonut väkeviä alkoholijuomia? Vastausvaihtoehdot: 0, 1–2, 3–5, 6–9, 10–19, 20–39, 40 juomiskertaa tai enemmän.

<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2024080663907>

Kirjallisuus

ESPAD Group (2020). ESPAD Report 2019: Results from the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs, EMCDDA Joint Publications, Publications Office of the European Union, Luxembourg. http://www.espad.org/sites/espad.org/files/2020.3878_EN_04.pdf.

Karjalainen, Karoliina. Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet: Huumeaiheiset väestökyselyt Suomessa 1992–2022. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus, Raportti 12/2023. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-217-4>.

Kela. Suomen lääketilasto 2022. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202403019536>.

Käypä hoito – suositus. www.kaypahoito.fi/hoi50028.

Tämän julkaisun viite:

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Nuorten päihteiden käyttö ja rahapelaaminen – ESPAD 2024. Tilastoraportti 42/2024.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

ISSN 1798-0887

Laatuseloste (SVT)

Tutkimusaineisto

Eurooppalainen koululaistutkimus alkoholin ja muiden päihteiden käytöstä (European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs, ESPAD) seuraa muutoksia 15-16 -vuotiaiden eurooppalaisten koululaisten alkoholin, tupakka- ja nikotiini tuotteiden ja huumeiden käytössä sekä rahapelaamisessa. Tutkimuksen tietojen perusteella voidaan verrata koululaisten päihteiden käytön yleisyyttä eri maissa. Muiden maiden nuorten parissa havaitut trendit voivat auttaa ennakoimaan kehitystä Suomessa ja näkemään, mitkä ovat ylikansallisia ja mitkä ehkä vain Suomelle ominaisia kehityskulkuja.

Ensimmäinen ESPAD-aineisto kerättiin vuonna 1995 yhteensä 23 maassa. Tämän jälkeen vertailukelpoinen aineisto on kerätty vuoteen 2019 asti neljän vuoden välein 30–39 maassa, viimeisin aineisto kerättiin maaliskuussa 2024. Muun muassa Euroopan huumeiseurantakeskus (EMCDDA) hyödyntää tuloksia raportoidessaan vuosittain huumeiden käytöstä Euroopassa. ESPAD-aineistoa hyödynnetään myös arvioitaessa Suomessa tehtyjen alkoholipoliittisten ratkaisujen, kuten alkoholin veromuutosten ja jakelujärjestelmän muutosten vaikutuksia.

Tutkimuksen kohderyhmänä ovat tutkimusvuonna 16 vuotta täyttävät nuoret, jotka ovat siis tutkimushetkellä 15–16-vuotiaita ja Suomessa peruskoulun 9. vuosiluokalla. Vuonna 2024 otoksen muodosti 300 satunnaisesti valittua suomen- ja ruotsinkielistä Manner-Suomen koulua, joissa oli 5400 kohdejoukkoon kuuluvaa oppilasta. Kustakin koulusta valittiin satunnaisesti yksi 9. luokka. Lopullisessa aineistossa oli 248 koulua. Näissä kouluissa perusjoukkoon kuului yhteensä 4309 oppilasta, joista 3580 (83 prosenttia) vastasi kyselyyn. Kun aineistosta poistettiin muut kuin vuonna 2008 syntyneet ja ne, jotka eivät olleet ilmoittaneet sukupuoltaan, lopulliseen aineistoon jäi 3294 oppilasta. Koulujen vastausprosentti oli 83 % ja oppilaiden vastausprosentti koko oppilasotokseen suhteutettuna 66 %. (Liitetaulukot 18 ja 19.)

Tilastotietojen relevanssi

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) julkaisema tilasto kuvaa 15–16-vuotiaiden suomalaisnuorten päihteiden käyttöä, käsityksiä päihteiden saatavuudesta ja hankintavoista sekä niiden käyttöön liittyvistä riskeistä. Tilastoraportti sisältää tiedot alkoholia, tupakka- ja nikotiini tuotteita ja huumeita käyttäneiden sekä rahapelejä pelanneiden osuudesta. Tilasto tuotetaan otokseen perustuvana kouluissa toteutettavana luokkakyselyinä. Tilaston tiedot on tarkoitettu erityisesti päihdekysymysten parissa työskenteleville päättäjille, virkamiehille, terveydenhuollon ja sosiaalialan ammattilaisille, tutkijoille ja medialle. Tilaston tiedoilla on keskeinen rooli nuorten päihteiden käytön ja rahapelaamisen seurannassa.

Menetelmäkuvaus

Tilaston tiedot perustuvat neljän vuoden välein toteutettavaan nuorten päihteiden käyttöä käsittelevään eurooppalaiseen koululaistutkimukseen (European School Survey Project on Alcohol and other Drugs (ESPAD)). Kysely toteutettiin vuoteen 2009 asti Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakesissa. Stakesin ja Kansanterveyslaitoksen fuusion myötä tutkimusperinne siirtyi vuonna 2009 perustettuun Terveyden ja hyvinvoinnin laitokseen (THL).

Vuonna 2024 aineisto kerättiin poikkeuksellisesti viiden vuoden päästä edellisestä tiedonkeruusta. Tutkimuksen perusjoukko koostui vuonna 2008 syntyneistä suomen- ja ruotsinkielisten koulujen oppilaista. Vastaavasti vuonna 2019 tutkimuksen kohteena olivat vuonna 2003 syntyneet, vuoden 2015 tutkimuksessa vuonna 1999 syntyneet, vuoden 2011 tutkimuksessa vuonna 1995 syntyneet, vuoden 2007 tutkimuksessa vuonna 1991 syntyneet, vuoden 2003 tutkimuksessa vuonna 1987 syntyneet, vuoden 1999 tutkimuksessa vuonna 1983 syntyneet ja vuoden 1995 tutkimuksessa vuonna 1979 syntyneet. Kyseinen ikäluokka on pääosin perusopetuksen 9. vuosiluokalla, siksi kyselyt tehtiin vain 9.-luokkalaisten keskuudessa. Otantamenetelmä on kaikkina vuosina ollut ositettu kaksivaiheinen ryväsoitanta. Ositteet on muodostettu EU:n aluejaon (NUTS2) mukaan vuosina 1999, 2003, 2007, 2011, 2015, 2019 ja 2024. Vuonna 1995 ositus perustui ennen 1.9.1997 voimassa

olleeseen läänijakoon ja koulun opetuskieleen (suomi/ruotsi). NUTS2-aluejako on muuttunut kaksi kertaa sinä aikana, kun se on ollut käytössä ESPAD-tutkimusten otantojen osituksessa. Ensimmäistä aluejakoa käytettiin vuosien 1999 ja 2003 otannoissa, toista aluejakoa vuosina 2007 ja 2011 ja uusin aluejako oli käytössä vuosien 2015, 2019 ja 2024 aineistokeruissa.

Ensimmäisessä käytetyssä NUTS2-aluejaossa Ahvenanmaa poisluettuna alueita oli viisi ja kahdessa myöhemmässä alueita oli neljä. Nämä alueet jaettiin edelleen kaupunkimaisiin ja maaseutumaisiin alueisiin. Lisäksi pääkaupunkiseutu (Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen) erotettiin omaksi ositteeseen vuoden 2011 otantaan saakka. Vuoden 2015 aluejakoon siirryttäessä entinen Etelä-Suomi jaettiin kahteen osaan siten, että muodostui uusi metropolialue Helsinki-Uusimaa. Muu Etelä-Suomi muodosti oman alueensa. Lisäksi entiset Pohjois-Suomi ja Itä-Suomi yhdistyivät yhdeksi alueeksi, jonka nimeksi tuli Pohjois- ja Itä-Suomi.

Vuonna 1995 ruotsinkieliset koulut ja vuosina 1995 ja 1999 pääkaupunkiseudun koulut olivat ylliedustettuina otoksessa. Vuonna 2019 ylliedustettuina olivat koulut, joiden oppilaista vähintään 30 prosenttia oli äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia puhuvia. Ylliedustus on korjattu analyyseissä käyttämällä ositekohtaisia painoja. Vuoden 2007 tutkimuksen taulukkoraporttiin on koottu aiempien vuosien ositetiedot (Metso ym. 2009). Vuosien 2011, 2015 ja 2019 tutkimusten ositetiedot löytyvät kyseisten vuosien taulukkoraportteista (Raitasalo ym. 2012; Raitasalo ym. 2015; Raitasalo & Härkönen 2020).

Kouluotokset on eri tutkimusvuosina poiminut Jyväskylän yliopistossa koulututkimusten otantoihin erikoistunut tilastotieteilijä. Rekisterin tieto päivitetään viiveellä, joten otanta on jouduttu tekemään käyttäen tietoja oppilaista yksi tai kaksi vuotta ennen perusopetuksen 9. vuosiluokkaa. Vuonna 2024 otannassa käytetyn koulurekisterin tiedot poimittiin vuoden 2022 syksyllä kerätystä oppilaitosrekisteristä käyttäen perusjoukkoa kuvaavana lukuna tuolloin kahdeksannen vuosiluokan oppilaita, jotka siis olivat yhdeksännellä vuosiluokalla keväällä 2024.

Otokseen tulevat koulut poimittiin otantojen ensimmäisessä vaiheessa kustakin ositteesta systemaattisella PPS (probability-proportional-to-size) -satunnaisotannalla. Mukaan tulevien koulujen määrä oli verrannollinen kunkin ositteen 9.-luokkalaisten oppilaiden määrään ja kunkin koulun todennäköisyys tulla valituksi otokseen oli niin ikään verrannollinen koulun 9.-luokkalaisten oppilaiden määrään. Otokseen valituille kouluille on eri tutkimusvuosina valittu myös suunnilleen samankokoinen varakoulu samankaltaiselta alueelta siltä varalta, että jokin koulu kieltäytyy osallistumasta tutkimukseen. Vuoden 2024 aineistonkeruussa ensimmäinen varakoulu oli seuraava koulu tiedostossa, jossa koulut oli lajiteltu ositteen ja koulun koon mukaan. Toinen varakoulu oli edellinen koulu luettelossa, jos sellainen oli olemassa. Siinä tapauksessa, että 'seuraava' tai 'edellinen' koulu oli jo poimittu alkuperäiseen otokseen, siitä ei tullut varakoulua. Näin ollen kaikki koulut eivät saaneet korvaavaa koulua. Lisäksi osa varakouluista oli samalla sekä jonkin varsinaisen otoksen koulun ensimmäinen varakoulu että jonkin toisen varsinaisen otoksen koulun toinen varakoulu.

Otannan toisessa vaiheessa valittiin kustakin koulusta yksi 9. luokka. Aineistonkeruissa käytettiin vuoteen 2007 asti arvioita keskimääräisestä luokkakoosta ja yksinkertaista satunnaisotantaa. Luokkakoon oletettiin olevan 20 oppilasta vuonna 2007, 21 oppilasta vuonna 2003, 18 oppilasta vuonna 1999 ja 24 oppilasta vuonna 1995. Jos koulussa oli keskimääräistä suurempia luokkia, niin valituksi saattoi tulla rinnakkaisluokka, jota koulussa ei oikeasti ollutkaan. Näissä tapauksissa otokseen valittiin 'viimeinen' rinnakkaisluokista. Esimerkiksi jos koulussa oli luokat A–C, mutta otantaohjelma ehdotti luokkaa D, niin sen sijasta valittiin C-luokka.

Vuosina 2011, 2015, 2019 ja 2024 koulujen yhteyshenkilöiltä kerättiin koulun 9. luokkien ja niillä opiskelevien oppilaiden lukumääriä koskevat tiedot. Erityisluokat, kuten myös joustavaan opetussuunnitelmaan kuuluvat luokat olivat mukana. Näiden tietojen perusteella valittiin joka koulusta satunnaisesti yksi luokka, jonka valinnan todennäköisyyteen vaikutti luokan oppilasmäärä.

Valittujen luokkien kaikki paikalla olevat oppilaat vastasivat kyselyyn yhden oppitunnin aikana. Kyseisen tunnin aikana poissaolleet, kyselyyn vastaamasta kieltäytyneet sekä ne, joiden vanhemmat olivat kieltäneet vastaamisen, muodostavat aineiston oppilastason ka- don. Liitetaulukossa 1 on esitetty perustiedot eri vuosien otoksista.

Eri tutkimusvuosina 8–17 prosenttia osallistuvien luokkien oppilaista ei ole osallistunut tutkimukseen. Poikien osuus aineistossa on jäänyt 2000-luvulla jonkin verran alle 50 prosenttiin, mikä ei näytä selittyvän tyttöjen ja poikien vastausprosenttien erolla. Tilanteeseen on useita mahdollisia selityksiä. Vuonna 2024 vastanneista hieman suurempi osuus (51,8 %) oli poikia, mikä vastaa suurin piirtein poikien osuutta ikäluokassa. Vuosina 2007, 2011, 2015, 2019 ja 2024 kansainvälisten sääntöjen mukaan lopullisesta aineistosta poistettiin kaikki, jotka eivät olleet ilmoittaneet syntymäaikaansa. Myös heidän joukossaan on ollut enemmän poikia kuin tyttöjä.

Aineiston luotettavuuteen vaikuttaa oppilaiden vastausprosentin ohella kieltäytyneiden koulujen lukumäärä. Suomessa se on pysynyt useimpiin tutkimukseen osallistuneisiin maihin verrattuna pienenä ([ESPAD Group 2020](#)). Koulun korvaaminen varakoululla ei ole aivan satunnaisotannan periaatteiden mukaista. Toisaalta, jos kieltäytyneitä kouluja ei korvattaisi, kato olisi huomattavasti suurempaa ja edustavuuden vaarantuminen todennäköisempää. Yleisin syy koulujen kieltäytymiselle tutkimuksesta on ollut kouluihin kohdistuvien kyselytutkimusten lisääntyminen. Koska samanlainen kuormitus kohdistuu kaikkiin kouluihin riippumatta siitä, miten oppilaat niissä käyttävät päihteitä, ei ole syytä olettaa kieltäytyneiden koulujen lukumäärän kasvun vaikuttavan tuloksiin.

Suomessa aineistonkeruu on ajoitettu kansainvälisten ohjeiden mukaisesti maaliskuun vaihteeseen hiihtolomien ja pääsiäisen väliin. Vuoden 2024 kyselyyn liittyen ensimmäinen yhteydenottokirje rehtoreille lähetettiin marraskuussa 2023. Kirjeessä tiedusteltiin halukkuutta osallistua tutkimukseen sekä yhteyshenkilön nimeä (tiedonkeruusta vastaava opettaja). Mikäli kunnasta vähintään kaksi koulua osallistui tutkimukseen, anottiin tutkimuslupa koulujen lisäksi kunnalta. Yhteyshenkilöiltä pyydettiin tiedot koulujen opetusryhmistä, joilla on yhdeksännnen vuosiluokan oppilaita. Näiden tietojen perusteella valittiin satunnaisesti tutkimukseen osallistuvat luokat. Vuonna 2024 koulujen kieltäytyminen tutkimuksesta oli jonkin verran yleisempää kuin aiempina vuosina. Alkuperäisen otoksen 300 koulusta 87 kieltäytyi. Kieltäytyneiden koulujen mahdollisiin varakouluihin otettiin yhteensä 248 koulua. Varakouluilla pystyttiin korvaamaan 35 kieltäytyneistä kouluista. Lopullisessa aineistossa oli mukana 248 koulua.

Aineistonkeruun yhteydessä oppilaiden vanhemmilta kysyttiin lupa lasten tutkimukseen osallistumiseen. Koulujen yhteyshenkilöt välittivät sähköisesti oppilaiden vanhemmille tiedotteen tutkimuksesta. Kouluissa käytettiin passiivista suostumusta, eli jos vanhemmat eivät erikseen kieltäneet osallistumisesta, oppilas sai osallistua kyselyyn. Yhteensä kolme oppilasta ei osallistunut tutkimukseen, koska osallistumislupaa vanhemmilta ei saatu.

Aineistonkeruumateriaali lähetettiin yhteyshenkilöinä toimineille opettajille helmikuussa 2024. Kyseiset opettajat järjestivät sähköisen tiedonkeruun koetilannetta muistuttavalla tunnilla. Opettajat täyttivät sähköisen luokkalomakkeen (Liite 2), jossa kysyttiin muun muassa oppilaiden lukumäärää ja poissaolleet lukumäärää, sekä poissaolojen syitä (luvalla tai ilman lupaa). Vuonna 2024 tähän kyselyyn vastasi jostain syystä vain 177 koulua 248:sta. Muulloin kuin vuonna 1995 luokkalomakkeella on kysytty myös valvojan opettajan huomioita oppilaiden työskentelystä lomakkeen täytön aikana. Opettajien arvioiden mukaan oppilaat ovat pääosin keskittyneet hyvin kyselyyn vastaamiseen ja pitäneet vastaamista melko helppona tai helppona.

Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Tilasto perustuu vastaajien itsensä ilmoittamiin tietoihin. Koska osa tiedonkeruulomakkeen kysymyksistä on arkaluontoisia (esimerkiksi huumeiden käyttöä koskevat kysymykset), ei ole tarkkaa tietoa siitä, kuinka rehellisesti niihin vastataan. On mahdollista, että asioita on unohdettu, kaunisteltu tai salailtu tai toisaalta liioiteltu. Aikasarjassa tällaisten virhelähteiden merkityksen voi olettaa pysyvän suunnilleen samankaltaisena vuodesta toiseen.

Vuodesta 2007 alkaen eri maiden aineistojen tarkistus on tehty keskitetysti kansainvälisessä datapankissa. Tätä ennen aineistojen tarkistukset tehtiin kansallisesti jokaisessa osallistujamaassa erikseen. Erilaisesta tarkistuskäytännöstä johtuvat mahdolliset erot tuloksissa ovat todennäköisesti niin pieniä, että ne mahtuvat virhemarginaalin sisään. Vuoden 2024 aineistoa ei tämän Tilastoraportin ilmestymiseen mennessä ole ehditty tarkistaa kansainvälisessä datapankissa, mutta keskeiset korjaukset on kuitenkin tehty aiempien tarkastusperiaatteiden mukaisesti (sukupuolensa ilmoittamatta jättäneet (n=79), muulloin kuin vuonna 2008 syntyneet (n=153) ja pilailleen vastanneet (n=133) poistettu).

Vuonna 2024 kerättyssä aineistossa noin neljä prosenttia oppilaista ei kuulunut tavoiteltuun ikäluokkaan eli he ovat joko luokalle jääneitä tai tavallista myöhemmin tai aikaisemmin koulunsa aloittaneita. Otannan ulkopuolelle on jätetty myös esimerkiksi vakavan kehitysvamman vuoksi erityisopetuksessa olevat ja Ahvenanmaalla asuvat muulloin paitsi vuonna 1995.

Aineiston luotettavuutta on tarkasteltu muun muassa vertaamalla eri aineiden käytön esiintyvyyttä kahden eri kysymyksen pohjalta. Toinen kysymys koskee käyttökertojen lukumäärää elämän aikana ja toinen ikää, jolloin ensi kerran on käyttänyt kyseistä päihdettä. Myös liimojen, liuottimien ja muiden haisteltavien aineiden kohdalla on jonkin verran epä johdonmukaisuuksia. Ehkä oppilaat eivät tiedä, mitä näillä aineilla tarkoitetaan. Kaiken kaikkiaan ristiriitaisesti vastanneiden osuudet ovat pieniä.

Yhtenä aineistojen laadun kuvaajana on käytetty myös vastaamatta jätettyjen kysymysten osuutta. Se on pysytellyt kaikkina vuosina varsin pienenä. Kysymysten lukumäärä on ollut suurimmillaan vuosina 2003, 2011, 2015 ja 2019, mutta se ei ole näkynyt tässä mittarissa muita kyselyvuosia suurempina osuuksina.

Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

ESPAD-tutkimus tuottaa neljän vuoden välein tietoa suomalaisnuorten päihteiden käytöstä ja niihin liittyvistä asenteista sekä rahapelaamisesta. Ensimmäiset tiedot julkaistaan noin puoli vuotta kunkin tiedonkeruun päättymisen jälkeen.

Tilastojen vertailukelpoisuus

Ajallisen ja kansainvälisen vertailukelpoisuuden varmistamiseksi tiedonkeruu on toteutettu asetelmaltaan ja kysymyksiltään samankaltaisena koko aikasarjan ajan kaikissa tutkimukseen osallistuneissa maissa. Eri aineiden käytön prevalensseihin liittyvät kysymykset sekä hankinnan helpouteen ja riskikäsityksiin liittyvät kysymykset pohjautuvat kansainvälisen ESPAD – projektiryhmän yhdessä laatimaan mallilomakkeeseen, mikä mahdollistaa tietojen eurooppalaisen vertailun (www.espad.org).

Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Keskeisimmät kysymykset pysyvät samoina tiedonkeruusta toiseen. Näiden pysyvien osien lisäksi lomakkeelle voidaan kuitenkin lisätä vaihtuvia osia kulloiseenkin tiedontarpeeseen pohjautuen. Uusia huumeita on lisätty kyselylomakkeelle niiden markkinoille tulon myötä, esimerkiksi muuntohuumeet vuonna 2015, metamfetamiini vuonna 2019 ja synteettiset huumeet vuonna 2024.

Liitetaulukko 1: Tupakkaa joskus kokeilleiden ja päivittäin tupakoivien 15–16-vuotiaiden osuudet 1995–2024, %

Liitetaulukko 2: Sähkösavukkeita käyttäneiden 15–16-vuotiaiden osuudet 2015–2024, %

Liitetaulukko 3: Nuuskaa käyttäneiden 15–16-vuotiaiden osuudet 2015–2024, %

Liitetaulukko 4: Alkoholia käyttäneiden 15–16-vuotiaiden osuudet 1995–2024, %

Liitetaulukko 5: Eri juomalajeja viimeisen 30 päivän aikana juoneiden 15–16-vuotiaiden osuudet 1995–2024, %

Liitetaulukko 6: Vähintään kuusi alkoholiannosta kerralla juoneiden 15–16-vuotiaiden osuudet 1999–2024, %

Liitetaulukko 7: Lääkkeitä joskus elämän aikana käyttäneiden 15–16-vuotiaiden osuudet 2015–2024, %

Liitetaulukko 8: Haisteltavia aineita päihtymistarkoituksessa käyttäneiden 15–16-vuotiaiden osuudet 1995–2024, %

Liitetaulukko 9: Kannabista käyttäneiden 15–16-vuotiaiden osuudet 1995–2024, %

Liitetaulukko 10: Jotain huumetta joskus elämän aikana käyttäneiden 15–16-vuotiaiden osuudet 1995–2024, %

Liitetaulukko 11: Eri huumausaineita joskus elämän aikana käyttäneiden 15–16-vuotiaiden osuudet 2015–2024, %

Liitetaulukko 12: Rahapelejä pelanneiden 15–16-vuotiaiden osuudet 1995–2024, %

Liitetaulukko 13: Eri aineiden hankintaa erittäin tai melko helppona pitävien 15–16-vuotiaiden osuudet 2015–2024, %

Liitetaulukko 14: Tupakointiin liittyviä terveydellisiä tai muita riskejä vähäisinä pitävien 15–16-vuotiaiden osuudet 1995–2024, %

Liitetaulukko 15: Alkoholin käyttöön liittyviä terveydellisiä tai muita riskejä vähäisinä pitävien 15–16-vuotiaiden osuudet 1995–2024, %

Liitetaulukko 16: Kannabiksen käyttöön liittyviä terveydellisiä tai muita riskejä vähäisinä pitävien 15–16-vuotiaiden osuudet 1995–2024, %

Liitetaulukko 17: Ekstaasin ja amfetamiinin käyttöön liittyviä terveydellisiä tai muita riskejä vähäisinä pitävien poikien ja tyttöjen osuudet 1995–2024, %

Liitetaulukko 18: Koulu- ja luokkaotosten perustiedot 1995–2024

Liitetaulukko 19: Oppilasaineiston perustiedot 1995–2024

Liitetaulukko 1: Tupakkaa joskus kokeilleiden ja päivittäin tupakoivien 15–16-vuotiaiden osuudet 1995–2024, %

Tupakoinut joskus elinaikana (%) ¹	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	78	77	70	60	62	50	43	33
	Tytöt	75	73	70	60	59	44	35	31
	Kaikki	77	75	70	60	60	47	39	32

Tupakoinut päivittäin 30 viime päivän aikana (%) ²	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	24	31	23	20	20	12	6	6
	Tytöt	24	26	26	19	18	10	7	4
	Kaikki	24	28	24	20	19	11	7	5

¹ Kuinka monta kertaa (jos koskaan) olet tupakoinut elämäsi aikana?

Vastausvaihtoehdot: 1) 0 kertaa, 2) 1–2 kertaa, 3) 3–5 kertaa, 4) 6–9 kertaa, 5) 10–19 kertaa, 6) 20–39 kertaa, 7) 40 kertaa tai enemmän.

Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 2, 3, 4, 5, 6 tai 7.

² Kuinka paljon olet polttanut viimeksi kuluneiden 30 päivän aikana?

Vastausvaihtoehdot: 1) En ollenkaan, 2) Vähemmän kuin yhden savukkeen viikossa, 3) Vähemmän kuin yhden savukkeen päivässä,

4) 1–5 savuketta päivässä, 5) 6–10 savuketta päivässä, 6) 11–20 savuketta päivässä, 7) Enemmän kuin 20 savuketta päivässä.

Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 4, 5, 6 tai 7.

Liitetaulukko 2: Sähkösavukkeita käyttäneiden 15–16-vuotiaiden osuudet 2015–2024, %

Käyttänyt sähkösavuketta joskus elinaikana (%) ¹	Sukupuoli	2015	2019	2024
	Pojat	50	44	39
	Tytöt	32	24	41
	Kaikki	41	34	40

Käyttänyt sähkösavuketta 12 viime kuukauden aikana (%) ¹	Sukupuoli	2015	2019	2024
	Pojat	44	26	32
	Tytöt	26	18	35
	Kaikki	34	22	33

Käyttänyt sähkösavuketta 30 viime päivän aikana (%) ¹	Sukupuoli	2015	2019	2024
	Pojat	22	10	19
	Tytöt	10	5	22
	Kaikki	16	7	21

Käyttänyt sähkösavuketta (lähes) päivittäin 30 viime päivän aikana (%) ²	Sukupuoli	2024
	Pojat	9
	Tytöt	13
	Kaikki	11

¹ Oletko koskaan käyttänyt sähkösavukkeita (vape)? Merkitse kaikki sopivat.

Vastausvaihtoehdot: 1) En koskaan, 2) Kyllä, kauemmin kuin 12 kuukautta sitten,

3) Kyllä, viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana, 4) Kyllä, viimeksi kuluneiden 30 päivän aikana.

² Kuinka usein (jos koskaan) olet käyttänyt sähkösavukkeita (myös "vape") viimeksi kuluneiden 30 päivän aikana?

Vastausvaihtoehdot: 1) En koskaan, 2) Harvemmin kuin kerran viikossa, 3) Vähintään kerran viikossa,

4) Päivittäin tai lähes päivittäin

Liitetaulukko 3: Nuuskaa käyttäneiden 15–16-vuotiaiden osuudet 2015–2024, %

Käyttänyt nuuskaa joskus elinaikana (%) ¹	Sukupuoli	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	39	33	26	38	42	35	26
	Tytöt	13	11	11	15	13	19	13
	Kaikki	26	21	18	26	27	27	20

Käyttänyt nuuskaa 12 viime kk aikana (%) ¹	Sukupuoli	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	22	21	34	36	28	21
	Tytöt	6	8	13	11	15	10
	Kaikki	13	14	23	23	22	15

Käyttänyt nuuskaa 30 viime päivän aikana (%) ¹	Sukupuoli	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	12	12	24	24	11	13
	Tytöt	1	3	5	5	9	5
	Kaikki	6	7	14	14	10	9

Käyttänyt nuuskaa (lähes) päivittäin 30 viime päivän aikana (%) ²	Sukupuoli	2024
	Pojat	7
	Tytöt	2
	Kaikki	4

¹ Oletko koskaan käyttänyt nuuskaa? Merkitse kaikki sopivat.

Vastausvaihtoehdot: 1) En koskaan, 2) Kyllä, kauemmin kuin 12 kuukautta sitten, 3) Kyllä, viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana, 4) Kyllä, viimeksi kuluneiden 30 päivän aikana.

² Kuinka usein (jos koskaan) olet käyttänyt nuuskaa viimeksi kuluneiden 30 päivän aikana?

Vastausvaihtoehdot: 1) En koskaan, 2) Harvemmin kuin kerran viikossa, 3) Vähintään kerran viikossa, 4) Päivittäin tai lähes päivittäin

Liitetaulukko 4: Alkoholia käyttäneiden 15–16-vuotiaiden osuudet 1995–2024, %

Käyttänyt alkoholia joskus elämän aikana (%) ¹	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	88	91	88	85	83	75	69	65
	Tytöt	89	91	88	86	84	72	68	64
	Kaikki	89	91	88	85	84	74	69	65
Käyttänyt alkoholia 12 viime kk aikana (%) ²	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	83	84	78	75	73	64	60	55
	Tytöt	86	87	81	78	76	64	60	57
	Kaikki	85	86	80	76	75	64	60	56
Käyttänyt alkoholia 30 viime päivän aikana (%) ^{3 *}	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	55	59	53	46	46	32	29	27
	Tytöt	61	63	56	49	50	32	32	30
	Kaikki	58	61	54	48	48	32	31	28
Käyttänyt alkoholia vähintään kolme kertaa 30 viime päivän aikana (%) ^{3**}	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	20	24	22	15	18	10	9	9
	Tytöt	22	20	24	18	17	8	9	8
	Kaikki	21	21	22	16	18	9	9	9

¹ Kuinka monta kertaa (jos koskaan) olet juonut jotain alkoholijuomaa **elämäsi aikana**?

Vastausvaihtoehdot: 1) 0 kertaa, 2) 1–2 kertaa, 3) 3–5 kertaa, 4) 6–9 kertaa, 5) 10–19 kertaa, 6) 20–39 kertaa, 7) 40 kertaa tai enemmän.

Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 2, 3, 4, 5, 6 tai 7.

² Kuinka monta kertaa (jos koskaan) olet juonut jotain alkoholijuomaa **viimeisen 12 kuukauden aikana**?

Vastausvaihtoehdot: 1) 0 kertaa, 2) 1–2 kertaa, 3) 3–5 kertaa, 4) 6–9 kertaa, 5) 10–19 kertaa, 6) 20–39 kertaa, 7) 40 kertaa tai enemmän.

Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 2, 3, 4, 5, 6 tai 7.

³ Kuinka monta kertaa (jos koskaan) olet juonut jotain alkoholijuomaa **viimeisen 30 päivän aikana**?

Vastausvaihtoehdot: 1) 0 kertaa, 2) 1–2 kertaa, 3) 3–5 kertaa, 4) 6–9 kertaa, 5) 10–19 kertaa, 6) 20–39 kertaa, 7) 40 kertaa tai enemmän.

* Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 2, 3, 4, 5, 6 tai 7.

** Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 3, 4, 5, 6 tai 7.

Liitetaulukko 5: Eri juomalajeja viimeisen 30 päivän aikana juoneiden 15–16-vuotiaiden osuudet 1995–2024, %

Juonut olutta 30 viime päivän aikana (%) ¹	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	54	51	50	43	43	29	27	26
	Tytöt	46	34	38	33	30	17	15	13
	Kaikki	50	43	44	38	36	22	21	20

Juonut siideriä 30 viime päivän aikana (%) ²	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat		42	29	22	18	12	13	14
	Tytöt		59	49	38	36	22	23	17
	Kaikki		50	39	31	27	17	18	16

Juonut long drink -juomia 30 viime päivän aikana (%) ³	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat		24	20	22	24	20	21	25
	Tytöt		31	25	28	35	23	27	29
	Kaikki		28	23	25	30	22	24	27

Juonut viiniä 30 viime päivän aikana (%) ⁴	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	34	26	24	14	15	11	11	15
	Tytöt	40	32	27	18	22	15	16	17
	Kaikki	37	29	26	17	19	13	14	16

Juonut väkeviä alkoholijuomia 30 viime päivän aikana (%) ⁵	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	40	44	37	29	33	22	20	21
	Tytöt	39	41	39	32	36	20	23	24
	Kaikki	39	43	38	31	34	21	22	22

Muistele viimeksi kuluneita 30 päivää. Kuinka monta kertaa (jos koskaan) olet juonut...

¹ olutta; ² siideriä; ³ lonkeroa / muita valmiita juomasekoituksia; ⁴ viiniä; ⁵ väkeviä juomia?

Vastausvaihtoehdot: 1) 0 kertaa, 2) 1–2 kertaa, 3) 3–5 kertaa, 4) 6–9 kertaa, 5) 10–19 kertaa, 6) 20–39 kertaa, 7) 40 kertaa tai enemmän.

Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 2, 3, 4, 5, 6 tai 7.

Liitetaulukko 6: Vähintään kuusi alkoholiannosta kerralla juoneiden 15–16-vuotiaiden osuudet 1999–2024, %

Juonut humalaan 30 viime päivän aikana (%) *	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	53	53	42	35	34	25	22	21
	Tytöt	49	43	38	33	35	20	21	19
	Kaikki	51	48	40	34	35	23	22	20

Juonut humalaan vähintään kolme kertaa 30 viime päivän aikana (%) **	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	22	21	19	14	13	9	7	9
	Tytöt	19	15	14	13	11	6	5	6
	Kaikki	20	18	16	14	12	8	6	7

Muistele viimeksi kulunutta 30 päivää. Kuinka monta kertaa (jos koskaan) tuona aikana olet juonut alkoholia kuusi annosta tai enemmän samalla käyttökerralla?

Vastausvaihtoehdot: 1) 0 kertaa, 2) 1–2 kertaa, 3) 3–5 kertaa, 4) 6–9 kertaa, 5) 10–19 kertaa, 6) 20–39 kertaa, 7) 40 kertaa tai enemmän.

* Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 2, 3, 4, 5, 6 tai 7.

** Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 3, 4, 5, 6 tai 7.

Liitetaulukko 7: Lääkkeitä joskus elämän aikana käyttäneiden 15–16-vuotiaiden osuudet 2015–2024, %

Käyttänyt uni- ja rauhoittavia lääkkeitä lääkärin määräyksestä elämän aikana (%) ¹	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	5	5	5	4	3	3	7	6
	Tytöt	4	6	6	6	6	6	10	8
	Kaikki	5	5	5	5	4	5	8	7

Käyttänyt uni- ja rauhoittavia lääkkeitä ilman lääkärin määräystä elämän aikana (%) ²	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	4	3	4	4	5	4	6	4
	Tytöt	6	8	9	9	9	8	8	3
	Kaikki	5	6	6	7	7	6	7	3

Käyttänyt alkoholia ja pillereitä yhdessä joskus elämän aikana (%) ³	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	11	7	5	4	6	3	4	4
	Tytöt	25	19	18	13	14	7	8	6
	Kaikki	18	13	12	9	10	5	6	5

Käyttänyt voimakkaita kipulääkkeitä ilman lääkärin määräystä joskus elämän aikana (%) ⁴	Sukupuoli	2015	2019	2024
	Pojat	2	3	5
	Tytöt	7	6	5
	Kaikki	5	5	5

¹ Oletko koskaan käyttänyt rauhoittavia tai unilääkkeitä lääkärin määräyksestä?

Vastausvaihtoehdot: 1) En koskaan, 2) Kyllä, mutta alle kolmen viikon ajan, 3) Kyllä, kauemmin kuin kolmen viikon ajan.

Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 2 tai 3.

² Kuinka monta kertaa (jos koskaan) olet käyttänyt rauhoittavia tai unilääkkeitä elämäsi aikana päihtyäksesi, ilman lääkärin määräystä?

Vastausvaihtoehdot: 1) 0 kertaa, 2) 1-2 kertaa, 3) 3 kertaa tai enemmän. Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 2 tai 3.

³ Kuinka monta kertaa (jos koskaan) olet käyttänyt alkoholia ja pillereitä yhdessä päihtyäksesi elämäsi aikana?

Vastausvaihtoehdot: 1) 0 kertaa, 2) 1-2 kertaa, 3) 3 kertaa tai enemmän. Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 2 tai 3.

⁴ Kuinka monta kertaa (jos koskaan) olet käyttänyt voimakkaita kipulääkkeitä elämäsi aikana päihtyäksesi, ilman lääkärin määräystä?

Vastausvaihtoehdot: 1) 0 kertaa, 2) 1-2 kertaa, 3) 3 kertaa tai enemmän. Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 2 tai 3.

Liitetaulukko 8: Haisteltavia aineita päihtymistarkoituksessa käyttäneiden 15–16-vuotiaiden osuudet 1995–2024, %

Käyttänyt liimoja tai muita haisteltavia aineita joskus elinaikana (%) ¹	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	4	5	8	11	9	7	5	8
	Tytöt	4	6	8	10	11	8	6	9
	Kaikki	4	5	8	10	10	8	6	9

Käyttänyt liimoja tai muita haisteltavia aineita 12 viime kuukauden aikana (%) ²	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	2	2	3	3	4	3	2	4
	Tytöt	2	3	3	4	5	3	3	5
	Kaikki	2	2	3	4	5	3	3	5

Käyttänyt liimoja tai muita haisteltavia aineita 30 viime päivän aikana (%) ³	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	1	1	1	2	2	2	1	3
	Tytöt	1	1	1	1	1	1	1	2
	Kaikki	1	1	1	1	1	1	1	3

¹ Kuinka monta kertaa (jos koskaan) olet haistellut jotakin ainetta päihtyäksesi (liimaa, liuottimia tms.) **elämäsi aikana?**

Vastausvaihtoehdot: 1) 0 kertaa, 2) 1–2 kertaa, 3) 3 kertaa enemmän.

Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 2 tai 3.

² Kuinka monta kertaa (jos koskaan) olet haistellut jotakin ainetta päihtyäksesi (liimaa, liuottimia tms.) **viimeisen 12 kuukauden aikana?**

Vastausvaihtoehdot: 1) 0 kertaa, 2) 1–2 kertaa, 3) 3 kertaa enemmän.

Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 2 tai 3.

³ Kuinka monta kertaa (jos koskaan) olet haistellut jotakin ainetta päihtyäksesi (liimaa, liuottimia tms.) **viimeisen 30 päivän aikana?**

Vastausvaihtoehdot: 1) 0 kertaa, 2) 1–2 kertaa, 3) 3 kertaa enemmän.

Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 2 tai 3.

Liitetaulukko 9: Kannabista käyttäneiden 15–16-vuotiaiden osuudet 1995–2024, %

Käyttänyt kannabista joskus elinaikana (%) ¹	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	5	10	11	8	12	10	13	11
	Tytöt	5	9	11	7	10	7	9	9
	Kaikki	5	10	11	8	11	8	11	10

Käyttänyt kannabista 12 viime kuukauden aikana (%)	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	3	9	7	6	9	8	12	10
	Tytöt	5	7	8	6	8	6	8	7
	Kaikki	4	8	8	6	8	7	10	9

Käyttänyt käyttänyt kannabista viime 30 päivän aikana (%) ³	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	1	3	3	3	4	3	5	5
	Tytöt	1	2	2	2	2	2	3	2
	Kaikki	1	2	3	2	3	2	4	4

¹ Kuinka monta kertaa (jos koskaan) olet käyttänyt kannabista **elämäsi aikana?**

Vastausvaihtoehdot: 1) 0 kertaa, 2) 1–2 kertaa, 3) 3–5 kertaa, 4) 6–9 kertaa, 5) 10–19 kertaa, 6) 20–39 kertaa, 7) 40 kertaa tai enemmän.

Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 2, 3, 4, 5, 6 tai 7.

² Kuinka monta kertaa (jos koskaan) olet haistellut jotakin ainetta päihtyäksesi (liimaa, liuottimia tms.) **viimeisen 12 kuukauden aikana?**

Vastausvaihtoehdot: 1) 0 kertaa, 2) 1–2 kertaa, 3) 3–5 kertaa, 4) 6–9 kertaa, 5) 10–19 kertaa, 6) 20–39 kertaa, 7) 40 kertaa tai enemmän.

Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 2, 3, 4, 5, 6 tai 7.

³ Kuinka monta kertaa (jos koskaan) olethaistellut jotakin ainetta päihtyäksesi (liimaa, liuottimia tms.) **viimeisen 30 päivän aikana?**

Vastausvaihtoehdot: 1) 0 kertaa, 2) 1–2 kertaa, 3) 3–5 kertaa, 4) 6–9 kertaa, 5) 10–19 kertaa, 6) 20–39 kertaa, 7) 40 kertaa tai enemmän.

Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 2, 3, 4, 5, 6 tai 7.

Liitetaulukko 10: Jotain huumetta joskus elämän aikana käyttäneiden 15–16-vuotiaiden osuudet 1995–2024, %

Käyttänyt jotakin huumetta elinaikana (%) ¹	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	5	11	11	9	13	11	14	12
	Tytöt	6	10	12	8	11	8	10	9
	Kaikki	5	10	11	9	12	9	12	10

Käyttänyt muuta huumetta kuin kannabista elinaikana (%) ²	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	1	1	2	3	4	3	4	4
	Tytöt	1	3	3	3	4	3	3	3
	Kaikki	1	2	3	3	4	3	3	4

¹ Kuinka monta kertaa (jos koskaan) olet käyttänyt kannabista / ekstaasia / amfetamiinia / metamfetamiinia / kokaiinia / crackiä / heroiniä / LSD:tä tai muita hallusinogeeneja / huumaavia sieniä / GHB:tä ("gammaa") / buprenorfiinia elämäsi aikana?

Vastausvaihtoehdot: 1) 0 kertaa, 2) 1–2 kertaa, 3) 3 kertaa tai enemmän.

Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vähintään yhteen luetelluista aineista vaihtoehdon 2 tai 3.

² Kuinka monta kertaa (jos koskaan) olet käyttänyt ekstaasia / amfetamiinia / metamfetamiinia / kokaiinia / crackiä / heroiniä / LSD:tä tai muita hallusinogeeneja / huumaavia sieniä / GHB:tä ("gammaa") / buprenorfiinia elämäsi aikana?

Vastausvaihtoehdot: 1) 0 kertaa, 2) 1–2 kertaa, 3) 3 kertaa tai enemmän.

Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vähintään yhteen luetelluista aineista vaihtoehdon 2 tai 3.

Liitetaulukko 11: Eri huumausaineita joskus elämän aikana käyttäneiden 15–16-vuotiaiden osuudet 2015–2024, %

Käyttänyt eri huumeita elinaikana (%) ¹	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
Amfetamiini	Pojat	0,0	0,0	1,0	1,0	1,6	0,8	1,8	2,6
Metamfetamiini	Pojat						0,6	0,6	2,1
LSD	Pojat	1,0	1,0	0,0	1,0	1,8	1,2	1,1	2,4
Kokaiini	Pojat	0,0	0,0	0,0	1,0	1,6	0,9	1,0	2,1
Ekstaasi	Pojat	0,0	1,0	1,0	2,0	1,9	1,1	1,5	2,5
Heroiini	Pojat	0,0	0,0	0,0	1,0	1,3	0,8	0,3	2,1
Huumaavat sienet	Pojat		0,0	0,0	2,0	1,8	1,4	1,0	2,5
GHB	Pojat			0,0	1,0	0,8	0,5	0,2	1,9
Subutex tmv.	Pojat				1,0	1,2	0,6	0,7	2,0
Synteettiset opioidit	Pojat								2,0
Synteettiset kannabinoidit	Pojat								2,4
Synteettiset katinonit	Pojat								1,8
Amfetamiini	Tytöt	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,9	1,0	1,4
Metamfetamiini	Tytöt						0,3	0,3	0,7
LSD	Tytöt	1,0	1,0	1,0	1,0	0,9	1,0	0,8	1,0
Kokaiini	Tytöt	0,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,8	0,6	1,1
Ekstaasi	Tytöt	0,0	1,0	2,0	1,0	1,0	1,1	1,0	1,2
Heroiini	Tytöt	0,0	0,0	1,0	1,0	0,6	0,5	0,2	0,6
Huumaavat sienet	Tytöt		0,0	0,0	1,0	1,5	0,7	0,3	1,2
GHB	Tytöt			0,0	1,0	0,5	0,1	0,1	0,4
Subutex tmv.	Tytöt				1,0	1,0	0,4	0,2	0,5
Synteettiset opioidit	Tytöt								0,8
Synteettiset kannabinoidit	Tytöt								0,6
Synteettiset katinonit	Tytöt								0,4
Amfetamiini	Kaikki	0,0	1,0	1,0	1,0	1,3	0,8	1,4	2,0
Metamfetamiini	Kaikki						0,4	0,5	1,4
LSD	Kaikki	1,0	1,0	1,0	1,0	1,4	1,1	1,0	1,7
Kokaiini	Kaikki	0,0	1,0	0,0	1,0	1,3	0,8	0,8	1,6
Ekstaasi	Kaikki	0,0	1,0	1,0	2,0	1,4	1,1	1,2	1,8
Heroiini	Kaikki	0,0	0,0	1,0	1,0	1,0	0,6	0,2	1,4
Huumaavat sienet	Kaikki		0,0	0,0	2,0	1,6	1,0	0,7	1,8
GHB	Kaikki			0,0	1,0	0,6	0,3	0,1	1,2
Subutex tmv.	Kaikki				1,0	1,1	0,5	0,5	1,2
Synteettiset opioidit	Kaikki								1,4
Synteettiset kannabinoidit	Kaikki								1,5
Synteettiset katinonit	Kaikki								1,1

¹ Kuinka monta kertaa (jos koskaan) olet käyttänyt (ko. huumetta) elämäsi aikana?

Vastausvaihtoehdot: 1) 0 kertaa, 2) 1–2 kertaa, 3) 3 kertaa tai enemmän.

Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ko. aineen kohdalla vaihtoehdon 2 tai 3.

Liitetaulukko 12: Rahapelejä pelanneiden 15–16-vuotiaiden osuudet 1995–2024, %

Pelannut rahapeliautomaatteja elämän aikana (%) ^{1*}	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	94	92	90	89	87	50	40	25
	Tytöt	84	74	65	58	54	14	9	6
	Kaikki	89	83	77	72	70	32	24	16
Pelannut rahapeliautomaatteja viikoittain (%) ^{1**}	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	36	41	39	45	45	9	6	4
	Tytöt	5	5	8	7	5	0	0	0
	Kaikki	21	23	23	25	25	5	3	1
Pelannut rahasta 12 viime kk aikana (%) ²	Sukupuoli						2015	2019	2024
	Pojat						34	46	24
	Tytöt						7	21	4
	Kaikki						20	34	15

¹ Kuinka usein (jos koskaan) pelaat sellaisilla peliautomaateilla, joilla voi voittaa rahaa?

Vastausvaihtoehdot: 1) En koskaan, 2) Muutaman kerran vuodessa, 3) Kerran tai kaksi kuukaudessa, 4) Ainakin kerran viikossa,

5) Lähes joka päivä.

* Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 2, 3, 4 tai 5).

** Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 4 tai 5.

² Kuinka usein (jos koskaan) olet pelannut rahasta viime 12 kuukauden aikana?

Vastausvaihtoehdot: 1) En ole pelannut rahasta viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana, 2) Kuukausittain tai harvemmin,

3) 2-4 kertaa kuukaudessa, 4) 2-3 kertaa viikossa tai useammin

Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 2, 3 tai 4.

Liitetaulukko 13: Eri aineiden hankintaa erittäin tai melko helppona pitävien 15–16-vuotiaiden osuudet 2015–2024, %

Niiden osuus, joiden mielestä päihdettä on helppo hankkia (%) ¹							
	Sukupuoli	2003	2007	2011	2015	2019	2024
Tupakka	Pojat	89	71	75	71	67	66
Sähkösavukkeet	Pojat						68
Nikotiinipussit	Pojat						64
Nuuska	Pojat						62
Olut	Pojat	86	73	73	67	68	64
Siideri	Pojat		75	73	66	67	60
Long drink -juomat	Pojat		66	71	65	66	63
Viini	Pojat	73	51	50	46	47	48
Väkevät	Pojat	61	42	45	44	46	51
Kannabis	Pojat	17	12	17	17	27	29
Amfetamiini	Pojat	5	2	4	4	7	13
Kokaiini	Pojat	4			4	5	13
Ekstaasi	Pojat	6	4	5	6	8	13
Tupakka	Tytöt	90	68	72	61	61	62
Sähkösavukkeet	Tytöt						71
Nikotiinipussit	Tytöt						52
Nuuska	Tytöt						52
Olut	Tytöt	86	73	71	61	66	63
Siideri	Tytöt		78	76	65	67	61
Long drink -juomat	Tytöt		68	72	61	66	65
Viini	Tytöt	75	54	55	46	53	48
Väkevät	Tytöt	63	43	45	37	45	53
Kannabis	Tytöt	20	11	17	14	21	22
Amfetamiini	Tytöt	8	3	5	3	6	9
Kokaiini	Tytöt	7			4	6	11
Ekstaasi	Tytöt	11	5	6	5	7	9
Tupakka	Kaikki	89	70	73	66	64	64
Sähkösavukkeet	Kaikki						69
Nikotiinipussit	Kaikki						58
Nuuska	Kaikki						57
Olut	Kaikki	86	73	72	63	67	63
Siideri	Kaikki		76	75	65	67	60
Long drink -juomat	Kaikki		67	72	63	66	64
Viini	Kaikki	74	53	53	46	50	48
Väkevät	Kaikki	62	42	45	40	45	52
Kannabis	Kaikki	19	12	17	16	24	26
Amfetamiini	Kaikki	7	3	4	3	6	11
Kokaiini	Kaikki	5			4	6	12
Ekstaasi	Kaikki	8	5	5	5	8	11

¹ Kuinka vaikeaa sinun olisi saada (ko. tuotteita), jos haluaisit??

Vastausvaihtoehdot: 1) Mahdotonta, 2) Hyvin vaikeaa, 3) Melko vaikeaa, 4) Melko helppoa, 5) Hyvin helppoa, 6) En Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ko. aineen kohdalla vaihtoehdon 4 tai 5.

Liitetaulukko 14: Tupakointiin liittyviä terveydellisiä tai muita riskejä vähäisinä pitävien 15–16-vuotiaiden osuudet 1995–2024, %

Riskit vähäisiä: tupakoi silloin tällöin (%) ¹	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	71	78	65	61	66	57	56	47
	Tytöt	69	75	60	58	60	53	55	52
	Kaikki	70	76	62	59	63	55	55	50

Riskit vähäisiä: tupakoi päivittäin (%) ²	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	9	12	8	10	7	8	8	10
	Tytöt	4	6	6	4	3	4	4	6
	Kaikki	7	9	7	7	5	6	6	8

¹ Kuinka suuri terveydellinen riski tai muu riski mielestäsi aiheutuu, jos henkilö tupakoi silloin tällöin?

Vastausvaihtoehdot: 1) Ei riskiä, 2) Vähäinen riski, 3) Kohtalainen riski, 4) Suuri riski, 5) En tiedä.

Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 1 tai 2.

² Kuinka suuri terveydellinen riski tai muu riski mielestäsi aiheutuu, jos henkilö polttaa yhden tai useamman askin savukkeita päivässä?

Vastausvaihtoehdot: 1) Ei riskiä, 2) Vähäinen riski, 3) Kohtalainen riski, 4) Suuri riski, 5) En tiedä.

Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 1 tai 2.

Liitetaulukko 15: Alkoholin käyttöön liittyviä terveydellisiä tai muita riskejä vähäisinä pitävien 15–16-vuotiaiden osuudet 1995–2024, %

Riskit vähäisiä: juo 1-2 annosta lähes päivittäin (%) ¹	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	33	33	41	35	35	39	27	27
	Tytöt	13	13	18	13	15	19	12	14
	Kaikki	23	23	29	23	25	28	19	21

Riskit vähäisiä: juo 6+ annosta viikonloppuisin (%) ²	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	24	28	22	18	18	13	11	12
	Tytöt	14	14	11	8	8	5	4	6
	Kaikki	19	21	17	12	13	9	7	9

¹ Kuinka suuri terveydellinen riski tai muu riski mielestäsi aiheutuu, jos henkilö juo yhden tai kaksi alkoholiannosta lähes joka päivä?

Vastausvaihtoehdot: 1) Ei riskiä, 2) Vähäinen riski, 3) Kohtalainen riski, 4) Suuri riski, 5) En tiedä.

Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 1 tai 2.

² Kuinka suuri terveydellinen riski tai muu riski mielestäsi aiheutuu, jos henkilö juo kuusi tai useamman alkoholiannosta kerralla lähes joka viikonloppu?

Vastausvaihtoehdot: 1) Ei riskiä, 2) Vähäinen riski, 3) Kohtalainen riski, 4) Suuri riski, 5) En tiedä.

Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 1 tai 2.

Liitetaulukko 16: Kannabiksen käyttöön liittyviä terveydellisiä tai muita riskejä vähäisinä pitävien 15–16-vuotiaiden osuudet 1995–2024, %

Riskit vähäisiä: kokeilee kannabista 1-2 kertaa (%) ¹	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	19	28	37	28	39	51	54	41
	Tytöt	24	28	33	26	34	41	42	34
	Kaikki	22	28	35	27	36	46	48	38

Riskit vähäisiä: käyttää kannabista säännöllisesti (%) ²	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	2	4	5	4	9	12	16	10
	Tytöt	1	2	2	1	3	4	6	5
	Kaikki	2	3	4	3	6	8	11	8

¹ Kuinka suuri terveydellinen riski tai muu riski mielestäsi aiheutuu, jos henkilö kokeilee marihuanaa tai hasista (kannabista) kerran tai kaksi?

Vastausvaihtoehdot: 1) Ei riskiä, 2) Vähäinen riski, 3) Kohtalainen riski, 4) Suuri riski, 5) En tiedä.

Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 1 tai 2.

² Kuinka suuri terveydellinen riski tai muu riski mielestäsi aiheutuu, jos henkilö polttaa marihuanaa tai hasista (kannabista) säännöllisesti?

Vastausvaihtoehdot: 1) Ei riskiä, 2) Vähäinen riski, 3) Kohtalainen riski, 4) Suuri riski, 5) En tiedä.

Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 1 tai 2.

Liitetaulukko 17: Ekstaasin ja amfetamiinin käyttöön liittyviä terveydellisiä tai muita riskejä vähäisinä pitävien poikien ja tyttöjen osuudet 1995–2024, %

Riskit vähäisiä: kokeilee ekstaasia / MDMA:ta kerran tai kaksi? (%) ¹	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	5	10	16	19	26	26	28	20
	Tytöt	8	14	18	19	24	27	26	21
	Kaikki	6	12	17	19	25	26	27	21
Riskit vähäisiä: käyttää ekstaasia / MDMA:ta säännöllisesti (%) ²	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	1	2	2	3	4	3	4	7
	Tytöt	0	1	1	1	1	1	1	3
	Kaikki	1	1	2	2	2	2	3	5
Riskit vähäisiä: kokeilee amfetamiinia kerran tai kaksi (%) ³	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	7	10	13	14	21	20	20	14
	Tytöt	9	12	13	15	21	21	21	18
	Kaikki	8	11	13	15	21	20	20	16
Riskit vähäisiä: käyttää amfetamiinia säännöllisesti (%) ⁴	Sukupuoli	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
	Pojat	1	2	2	2	3	2	3	6
	Tytöt	1	1	1	1	1	0	1	3
	Kaikki	1	1	1	1	2	1	2	5

¹ Kuinka suuri terveydellinen riski tai muu riski mielestäsi aiheutuu, jos henkilö kokeilee marihuanaa tai hasista (kannabista) kerran tai kaksi?

Vastausvaihtoehdot: 1) Ei riskiä, 2) Vähäinen riski, 3) Kohtalainen riski, 4) Suuri riski, 5) En tiedä.

Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 1 tai 2.

² Kuinka suuri terveydellinen riski tai muu riski mielestäsi aiheutuu, jos henkilö polttaa marihuanaa tai hasista (kannabista) säännöllisesti?

Vastausvaihtoehdot: 1) Ei riskiä, 2) Vähäinen riski, 3) Kohtalainen riski, 4) Suuri riski, 5) En tiedä.

Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 1 tai 2.

³ Kuinka suuri terveydellinen riski tai muu riski mielestäsi aiheutuu, jos henkilö kokeilee amfetamiinia kerran tai kaksi?

Vastausvaihtoehdot: 1) Ei riskiä, 2) Vähäinen riski, 3) Kohtalainen riski, 4) Suuri riski, 5) En tiedä.

Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 1 tai 2.

⁴ Kuinka suuri terveydellinen riski tai muu riski mielestäsi aiheutuu, jos henkilö käyttää amfetamiinia säännöllisesti?

Vastausvaihtoehdot: 1) Ei riskiä, 2) Vähäinen riski, 3) Kohtalainen riski, 4) Suuri riski, 5) En tiedä.

Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 1 tai 2.

Liitetaulukko 18: Koulu- ja luokkaotosten perustiedot 1995–2024

ESPAD -kouluotosten perustiedot	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
Otannan perusjoukko								
Koulujen lukumäärä	-	-	679	715	721	705	702	711
Arvioitu luokkien lukumäärä	2287	3663	2970	3238	3129	3167	3159	3199
Kouluotos ja koulujen osallistuminen								
Luokkien lukumäärä otoksessa	121	177	200	301	251	275	355	300
Koulujen lukumäärä otoksessa	-	177	200	301	251	275	298	300
Kieltäytyneiden kuntien lukumäärä	-	-	-	-	-	1	5	0
Otoskoulujen lukumäärä kieltäytyneissä kunnissa	-	-	-	-	-	2	9	0
Kieltäytyneiden koulujen lukumäärä	-	1	6	7	36	38	49	87
Muusta syystä pois jääneet	-	0	1	5	0	0	16	0
Otoksen kouluista tutkimukseen osallistuneiden lukumäärä	-	176	193	289	215	237	241	213
Otoksen koulujen osallistumisprosentti (%)	-	99,4	96,5	96,0	85,7	91,9	91,3	85,9
Korvaavien koulujen lukumäärä	-	1	7	10	20	21	23	35
Osallistuneiden luokkien lukumäärä	121	177	200	299	235	258	320	248
Osallistuneiden koulujen lukumäärä	-	177	200	299	235	258	264	248
Koulujen osallistumisprosentti (%)	-	100,0	100,0	99,3	93,6	93,8	88,6	82,7

THL / Tilastoraportti 42/2024

Liitetaulukko 19: Oppilasaineiston perustiedot 1995–2024

ESPAD -oppilasaineiston perustiedot	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2024
Oppilaiden lukumäärä otannan perusjoukossa	60 639	65 756	59 488	64 261	62 585	57 004	57 456	60 886
Oppilaita otoksessa	2513	3656	3869	5961	4528	4878	5593	5400
Vastanneet oppilaat	2300	3286	3543	5396	4055	4326	5001	3580
Oppilaita aineistossa	2161	3109	3321	4988	3744	4049	4623	3294
Oppilaiden vastausprosentti koko aineistosta (%)	91,5	89,9	91,6	90,5	89,6	88,7	89,4	66,3
Poikien osuus lopullisessa aineistossa (%)	50,8	49,3	48,1	46,1	48,5	48,4	49,5	51,8

THL / Tilastoraportti 42/2024